Чебоксары
Б-Е. им. Горького

Пёр №-рё 10 пус. 19-мёш сул тухат.

Пётём тёнчери пролетариссем, пёрлешёр!

1937 октябёр 10 ВЫРСАНИКУН 233 (4745)-мёш №

Чăваш Коммунё

ПСН(б)П Чăваш Обкомёпе Тёпёстăвкомён хаçачё

Редакципе кантур адресё: Город Чебоксары, ул. Володарского, 6, Дом Печати

ТЕЛЕФОНСЕН: Дежурнăйăн 6—23, Редактăран 0—67, Ред. заместительён 0—88

Хулан суйлав кампанинчи йертсе пырас ролё

Хресченсен пётём пурнăçё хăватлăн çёнелни—хресченсем тахçан ёмёртен тӳссе пурăннă пусмăра тата хресченсене тертлентерчё нушăна тёп туса хучё,—ку вăл пирён промышленнăç хăватлăн çёнелни хыççăн пулчё. Социализмăма хула совет йăлне коллективизацилё, пуйан пурнăçла, куçтурала çёкленӳлё янă сул çине кăларчё.

Рабочи класс—революци гегемонё—хамăран тăван çёршыври хресченсене çёнё пурнăç, социализмăма пурнăç пачё. Совет власçё колхозсене çёр-çёршер мёлйун гектар çёр ёмёрлёхе пачё. Ленин—Сталин партийё йертсе пыракан пролетари патшалăхё социализмăма хăватлă индустри, çав индустрин пирвайхи тиганчёсенчен пёрисем пулса тăракан Сталинградри, Харьковри, Челябинскри трактăр савăчёсене, Запорожьери тата Саратăври комбайн савăчёсене туса лартрё. Пролетари патшалăхё машинăпа трактăр станцисем нумай турё. Вёсем халхуçалăх ёçёсене механизацилесе, тёпренех çёнёле йёркелесе йаваçё, хресченён пит йăвăр пулнă ёçне çăмăллатрёç.

Социализмăма хула йăла унăн çёнё историнчи паха тата хăйăр вăхăтсенче йăланах пулăпаса пынă. Ку вăл, ăна малтан, сынсем, пролетарилё революционерсем—большевиксем, ăста организаторсем, ёçсыннисем телейлёмён тата ирёклёхёшён хăйсене шеллемесёр керешекенсем парса пулăшнă пулат. Кулаксем хирёç тăвине çёмёрсе тăкма, хресченсене хăйсен коллективлă хуçалăхёсене йёркелесе йăрас çёрте пулăшма, йăл хăнăхман машинăсене алла илес ёçре пулăшма, çёнё, куçтурăла йăла никёçёсене хывма—парти организацийёсем тата савăт предприятисем хăйсен чи лайăх сыннисене уйăрса йăнă.

Халăх вăхăтра совет йăлё пит паха задачă умёнче: ССР Сойузён Аслă Совечён суйлавё умёнче тăрат. Рабочисемпе хресченсем тăванлă сойузра пулса Сталинла Конституцире гениле çыpса хунă çăрăх совет демократине малала йăрăссрё, чăннипех пётём халăхăн власçине пурнăçа кёртессрё. Рабочисемпе хресченсен сойузё çирёп, ăна никам та пăсăмлё.

Совет йăлё çирём çул хушшинче паллама çук ӳсрё тата улшăнче. Унăн халь ёнтё патша власёё чухнехи, революцийи пулачченхи, капиталисăм чухнехи йăлна пёрри нимён те çук. Социализмăма революци пулачченхи вăхăтра тётём, хутла пёлмен хресченсем патшалăх думин суйлавё текенни пулнă чухне улпутсен кулли çеç пулнă. Унчухне пёр тӳрё кăмăлла чăвăш хресчен те, хресченсен интересёсемшён тăракан пёр çын та, суйланма пултарайман. Ултавлă майсемпе хăтланса, хресченсем пана сасёсемпе улпутсем тата кулаксем суйланă. Суйлавра пёр улпутăн сасёи çёршер пин хресченсен сасёсинчемпе пёр тан пулнă. Революци пулачченхи вăхăтри хула хресченёне улталамани, вёсене тустармани çăлкуçё пулнă. Капиталисăмла патшалăхсенче хулана йăл хушшинчи хутшăнусем халё те савăн пекех.

Сталинла Конституци тăрăх пур граждансен те сасёсем пёр тан. Йăл суйлава хулана пёр тан правапах хутшăнаç. Хулара та, колхозра та, суйлава хатёрленес ёç хёрӳлён сарăлса пырать. Хулăра та, йăлта та Конституцийе тата „ССР Сойузён Аслă Советне суйламали Положенине" вёрентмелн кружоксем тăвасçё. Йăлан хăйён интеллигенцийё ӳссе пырать. Колхозниксем суйлав ёçёпе пит интереслесçё суйлава хатёрленё чухне нумай çёрте ёнтё пит ырă, чаплă агитатёрсем палăрнă.

Анчах колхозлă совет йăлё суйлава хатёрленес калама çук пысăк ёçе хăйён вăйёпех туса çитерё тесе шухăшлани пёртте тёрёс мар пулнă пулёччё. Промышленнăçлă тата куçтурăла центр пулса тăракан хулан колхозлă йăла тусла, тăванла пулăшу памала. Большевиксен партийё воспитани панă рабочи класс хальхи тапхăрта та пётём революцийе кёрешӳре йертсе пырас ролне пётёмёшпех çаплипех хăварать.

Аслă Советăн суйлавё—вăл класс тăшманёне малала кёрешни пулать, —класс тăшманё колхозниксен чи кайа йăлнă пайне тёрёс çул çинчен пăрса йăна хăтланать. Суйлава хатёрленни—пытаннă класс тăшманне,—пуп тумтирне тăхăнса çӳрекенне йе сектантла пурăнаканнине ёç мар, хăйён сăнăпатне совет çынни пек туса улталакан класс тăшманне те тăрă шыв сине каларма май парат.

Рабочисемпе хресченсен никам пăсăйми сойузё тăшмансене, вёсем хăйсен таса мар аллисемпе суйлав урнисем патне сёмёрленсе пырас пулсан, арпа пекех çапса салатат. Колхозлă йăл шанчăк хурсах хуланран пулăшу кётет, ăна ваçăн çак пулăшу пулат.

Суйлава хатёрленес ёçре колхозлă йăла пулăшасси вăл—хулаленчи парти, профсойуз тата общественнăй организацисен пит паха задачи. Тӳрёмёнех палăртса калас пулат: çак пулăшу халё те çителёклё мар-ха. Йăлта суйлава хатёрленес тёлёпне вёсем политикă ёненпе ответлă пулса тăнине хулаленчи организацисем нумайёшё туймасçё те-ха.

Пысăк центрсенче чылайёшёнче савăтсем тата хапăксем йăла кайма пропагандисем тата агитатёрсем уйăрма пуçланă. Мускавра, Ленингрăда, Ростовра, Бакура парти организацисем çёршер, пин-шер рабочисемпе пёрле канмали кун йăлсене кайаççё. Колхозниксем хуларан пынă йултăвсене хёрӳлён кётсе илеççё, суйлав саккунё çинчен калаçусем пит чёрё иртеççё.

Анчах çакăн пек йăла кайса çӳрес ёçе пур çёрте те организацилемен-ха. Парти организацисем хăйсен умне йăла активлă пулăшу парас задачă лартман предприятисем те пурах. Пирён ăна çёршывра ăнлантару ёçне кирлё пек туса иртермен йăлсем те сахал мар-ха, ун пек йăлсенчи халăх шанчăклă информаци те илсе тăраймасть, çулла саккунён пысăк пăхăлăхё çинчен ăнлантарăса пани те çук-ха унта.

Вырăнти пичет те хула йенчен йăла пулăшу парас ыйту сине тимлён пăхмасть-ха. Промышленнăç районсенче пётём район пулăшу кётет пулин те, „Краматорская правда" хаçат ку ёç çинчен пёр строка та пичетлемен. „Надежинскра трубă" тăракан „Северный рабочий" вăйлă савăт Уралти йăла мёнле пулăшу памăли çинчен шухăшласа та пăхман. Çакна тата çит нумай хаçатсем çинчен калама пулать.

Малта пыракан рабочисем, партире тăракан тата партире тăман большевиксем йăла кайни — хула йенчен йăла пулăшмали пит лайăх тата пит кирлё формă. Анчах малтанах хатёрленсе кайсан çеç, агитатёрсене районсемпе паллаштарсан тин, чăннипех ёçлеме, кăшт вăхăтлăха тата шавлама мар, темскерле суйлав повинăнçине йачёшён тăвас-ха тесе мар кайсан çеç çапла пулать.

Рабочисем ăнсăртран çеç, хуторан-сигрен çеç кайса килни йăла чăн-чăн пулăшу памасть-ха вăл. Таванăпрехăн, тăтăшах ёçлесе пыни кирлё. Предприяти йăлпа çирёп сыхăну тытни кирлё. Ăнлантару ёçне туса çеç мар, суйлава организацисем пётём ёçре, сынсене палăртма, класс тăшманёсене туписа палăртма пулăшни, большевикла агитацине пулăшни кирлё, — большевикла агитаци ёçне конкретлă, йăла, унти сынсене, колхозри ларутăра, кооперати ёçёсене, районри организацисен ёçёсене пёлсе туса пымала.

Большевикла пропагандăпа агитацин пётём опычёпе усă курсан тин, организаторла ёçсене пит ăста туса пырсан тин епёр çирёп хушшинче ёçленё чухне пысăк ăнăçусем тăвăпăр. Йăла кайнă хыççăн колхозла йăлăн чи лайăх, малта пыракан сынниемпе тăтăшах, вăрăм вăхăт хушши сыхăну тытмала тăвас пулат. Мухтавлă орденоносецăсем, йăлти интеллигенци, колхоз председательёсем, бригадирсем, трактористсем, комбайнерсем, — чи малтан çак активпа парти организацисене пит пысăк пулăшу пама пултарат. Массăлă ёçён пур формисемпе те усă курас пулат, колхозниксене колхозницасем çеç мар, йединоличниксем те пирён влияниепе пулчёр.

Колхозлă йăл халь ёнтё пит паха ёçре хуларан пулăшу кётет. Çак пулăшува памали формисем тёрёсленех пур. Пусарулăх валъён йăлă майсем усă. Пирён парти, профсойуз тата общественнăй организацисен пёрремёш обязанинăçё — çак паха ёçе хăйсен аллине илесси, ăна йёркелесе йăрасси, пётём суйлав кампанинче хулан йăртсе пырас ролне пурнăçа кёртесе пымала тăвасси.

(„Правда" умтатăн, 1937 çулхи октябёрён 8-мёшё).

„АНТ-25" самолёт Мускавра

Совет Сойузён Геройёсем Громăв, Йумашев тата Данилин йулташсем Мускавран Сурçёр полюсё урлă Сурçёр Америкăна пёр анса лармасăр вёссе тухнă „АНТ-25" самолёт октябрён 8 мёшёнче Мускава вёссе пынă. (ТАСС).

* * *

„АНТ-25" самолётна Америкăран Ленингрăдри порта тинёсне илсе пынă. Ленингрăдра машинăна пухса майлаштарнă. Октябрён 8-мёшёнче А. В Йумашев йулташ унăн Мускава вёссе пынă. (ТАСС).

Мотоциклетла сӳрекенсен Пётём Сойузри ăмăртăвё

КИЕВ, 8/X (ТАСС). Октябрён 6-мёшё—мотоциклетла сӳрекенсен Пётём Сойузри ăмăртăвён йулашки кунё пулчё.

Ёнер, мотоциклетла сӳрекенсен ăмăртăвён судйисен коллегийё, мотоциклетсемпе ăмăрса чупнин татăлăх итогне тунă. Ăмăрту пынă кунсенче Пётём Сойузёпе рекордсем пурё 24 тунă. Чылай рекордсем пётём тёнчери рекордсем патнех сыхăнарă.

Украинăн ССР Халăх Комиссарёсен Советён йăтлă призне Гринчаут йултăпа (Подольск) панă. Вăл Совет Сойузёнче тунă машин синче ăмăртса чупса нумай рекордсем тунă. Гринчаут йăтнăн сӳрешмири мотоциклетла лайăх сӳрекенсенчен пёри шутланать.

ӲКЕРЧЁК ÇИНЧЕ: ИЗОГИЗ Аслă пролетариле революцин 20 çулхи уйăвё тёлне кăларнă плакат (В. Ливанов художник хатёрленё).

А. Батилович фото-ӳкерчёкё (Сойузфото).

„СССР В-6" дирижабăль екипажён рапăрчё

СТАЛИН йулташа
МОЛОТАВ йулташа
КАГАНОВИЧ йулташа
ВОРОШИЛАВ йулташа
КАЛИНИН йулташа

Совет дирижабăлне тёрлё метеорологилё условисенче чи нумай вăхăт хушши вёсме панă задание советăн пёрремёш „СССР В-6" транспăрт дирижабăлё екипажё пурнăçа кёртрё.

„СССР В-6" дирижабăлё ниçта анса лармасăр тата горӳчине тултармасăр сывлăшпа 130 сехет те 27 минут пулчё, çав вăхăт хушшинче 4.800 километр ытла вёсрё.

Дирижабăлне ниçта анса лармасăр тата сывлăшпа горӳчи илмесёр нумай вăхăт хушши вёсес тёлёпшне тёнчине рекорд тунă. Дирижабăлён совет савăчёсенче тата совет материалёсенчен тунă материалпа пайё вăрăм вёсеве чапăн тӳрсё.

Дирижабăлён Сталин тăрăшшипе хавхаланнă екипажё сёнё, тата йăвăртарах задависёне пурнăçа кёртме ёçе тăрат.

Фашисла агрессăрсем пирён ытларăмми паха тата хёрӳлён йурăтакан тăван çёршыв çине тапăнма хăйăс пулсан, епёр парти, правительствăпа тата халăхсен йурăтнă сулпуçё тата Сталин йулташ пёрре чёнсенех, —социализмăм çёршывён сывлăшри чиккисене хӳтлеме тухма хатёр тăратпăр.

„СССР В-6" карап командирё Паньков.

Екипаж:

Командир помощникё—Демин, карап инженерёссем—Кулагин, Устинович.

Флагштурман—Мăачикăв. Штурман—Зубăв. Пилотсем штурвальщăйсем—Белкин, Мозгалев, Голиков. Радис—Сидăрăв. Метеорольăг—Градус.

Аслă борт-механик—Шмельков. Борт-механиксем:—Никитин, Йефименко, Бурмакин, Соловйов.

—★○○○★—

Хёрлё йалавлă Балти флочён кёркуннехи тактикăлă вёренӳвёсем пётнё

Вёренӳсенче К. Й. Ворошилăв пулнă

Октябрён 8-мёшёнче хёрлё йалавлă Балти флочё, кёркуннехи тактикăлă вёренӳсене пётерсе, базăна тавăрăннă. Вёренӳре Оборона Халăх Комиссарё Совет Сойузён маршалё К. Й. Ворошилăв йулташ пулнă. К. Й. Ворошилăв йулташ вёренӳсем вăхăтёнче „Октябрьская революция" флагманăн линкорёнче старшинисем хăйсене службă пётсен те флотăх хăварма пăхса рапăртсем панă.

Кронштадри Горăки йăнёпе тăракан куçтурă суртёнче вёренӳсене пăхса тухнă. Ворошилăв йулташ вёсене хакласа, хёрлё йалавлă Балти флочён кёркуннехи тактикăлă вёренӳвёсем аван иртрёç, тенё. Вёренӳсене пăхса тухсан флотăн йышшё хушшинче митинг пулнă. Митингра Оборона Халăх Комиссарё Совет Сойузён маршалё Ворошилăв йулташ пысăк сăмах тухса калланă. Митинг пысăк хавасланăпа Сталин йулташ патне салам йăнăшăнчё.

(ТАСС).

—□□□—

ССР Сойузён Конституци текстне сойузлă республикăсенчи халăхсен чёлхипе пичетлесе кăларни

Изобразительлă искусствăсен патшалăх издательстви (Изогиз) ССР Сойузён Конституци текстне тата сойузла республикăсен Конституци тексчёсене ялемлетесе пичетлесе кăларат.

Сывлăх вăхăтрах икё кёнеке тухат: ССР Сойузён Конституцийё вуппёр сойузлă республикăсенчи халăхсен чёлхипе тата сойузла республикăсен конституцийёсем вырăсла. Икё кёнекине те ялемлетесе тунă. Кёнекесен хупланки çинче ССР Сойузён гербне релефлă ӳкернё.

Тата ССР Сойузён Конституцине сойузлă республикăсенчи халăхсен чёлхипе уйăрăм выпускесене пичетлесе кăларăççё. Вуппёр выпускри пётём тираж 100 пин экземпляр пулат.

(ТАСС).

—○—

„Гигант" совхоз—тупăшлă ёçлет

Ростов облăçёнчи „Гигант" совхоз кăçал гектартан 23 центнер тём тыря туса илнё. Совхоз патшалăха 46 пин тонна пит паха вăрăлх панă. Çак çулталăкра „Гигант" совхоз тупăшлă ёçлет. Ана патшалăхран 570 пин тенкё укçа пама палăртса хунă пулнă, совхоз çав укçана илмен. Тата „Гигант" совхоз Совхозсен халăх комиссариатёнчен пёлтёр илнё 300 пин тенкё укçана тавăрса панă. Совхозăн рабочисен куçтурăна йăла условийёсене лайăхлатма мёлйун тенкё укçа пур.

(ТАСС).

Чукунçул строительствинчи стахановла вунăкунлăх

Саккăрёмёш кун

Строительствăри начальниксемпе прорабсем ёçре/ кирлё пек йертсе пыманнипе тата хăшпёр районсенче руководительсем чукунçул строительствине хак паманнипе, строительствăра ёçлекенсен йышё чакма пуçларё. Стахановла вунăкунлăхăн виççёмёш кунёнче Елёк районёнчен 73 çын 23 лашапа ёçленё пулсан, халё 8-ш куна 45 çын 16 лашапа çеç ёçлеççё.

Çавнашкалах Ишлейрен—977 çын, 224 лаша ёçленё пулсан, пайăнхи куна 550 çын 258 лашапа çеç йулнă. Трак, Шăмăрпа, Канаш, Вăрнар тата ытти районсене те ёç çавăн пекех начар тăрат. Çак стахановла вунăкунлăхра çулталăк планне Тавай—11,2 процент, Шăнкăртам—15,5 процент, Шăхасан—17,5 процент, Вăрнар—11,5 процент çеç тулнăрă. Елёк, Куславкка, Хёрлё Чутай Сентёрвăрри, Тутăркас районёсем чылаях лайăх тёслёсем кăтартса ёçлерёç, Вёсем хăйсем çине илнё обязательствăна Октябрь уйăвё тёлне пурнăçлассишён тăрăшаççё.

Октябрён 8-мёшёнче пётём ялти çинче 4.464 çын, 1414 лашапа ёçлесе плана 36,7 процент çеç тултарнă. Уйăрăм участкăсем тăрăх илсен: 1-мёш участкă нормăна 33 процент, 2-мёш участкă—36, процент, 3-мёш участкă—21 процент, 4-мёш участкă—16 процент, 5-мёш участкă—73 процент, 6-мёш участкăра—Шупашкар станцинче 27,5 процент, Çёрпӳ станцинче 72 процент, 7-мёш участкă—24,2 процент, 8-мёш участкă—55,3 процент, 9-мёш участкă—12,8 процент тултарнă.

Прораб Захаренок стахановла вунăкунлăхăн 6-мёшёне 7-мёшёнче каштах ӳсём турё те, начальниксем ытла та мухтаса пăрахнипе, халё пачах лаптăнса ёçлеме тытăнчё. Ёç нормине тултаррасси кулленех чакса пырат.

Çак стахановла вунăкунлăхра строительствă начальниксем ытларах лини çине тухса, ёçре вёрентсе, пулăшса пымалăçё. Анчах вёсем кабинетсенче циркуляреем йарса сведенисем кётсе ларнипех йертсе пыма шутланă. Çавăнпа та ёнтё пайăнхи куна лини çинче 8 километр ытларах çеç рельсăсем сарса тухнă.

Германири çамрăксем хушшинче преступлени тăвакансем нумайланса пыни

БЕРЛИН, 6-Х (ТАСС). Фашисла çамрăксен „Дасюнге Дейчланд" йăтлă журналёнче Германири çамрăксем хушшинче преступлени тăвакансем çинчен статья пичетлесе кăларнă. Фашисла çамрăксен

„Социалисăм“ колхозăн уйав умĕнхи ĕçĕсем

Вăрнар районĕнчи Пăмăхтинă ялĕсенче кĕрекен „Социализăм“ колхоз тăрăшса ĕçленине пур ĕçре те малта пырать.

Тырпулĕпе вăхăтра пухса кĕчĕ. Пăтшалăха тырă парăссине тата патурилăтăна 100 процентĕнчех пухăпланă. Колхозра çĕрулми кăларса пĕтерес, патшалăх умĕнчи парăма тытăнă. Вăрăлăхăн çĕрулмине уйăраса кăçăлта тунă çĕнĕ подвала хучĕç.

Кăçал колхоз вăйлă махорка туса илчĕ. Махорка гектарпах 28 центнĕр тухнă. Махоркăран мĕн пурĕ 24.000 тенке пахăн туйăнă пулать.

Вăтăмран кăçал ĕçкунĕ пуçне 50-шер пус çукран валеçме шутлаççĕ.

Колхозăн ĕнe фермин пур. Сивĕ куçесем ситтичен ĕнесем валăн çĕнĕ вите туса пĕтереççĕ. Выльăхсем валăн апатсем сăлкеллĕ хатĕрленĕ, сĕтленăн апат хатĕрленĕçинче 20 тонна силос хывнă хăнарăл.

Ларăсем валăн иртнĕ çулта çеç тус тăвăнтăр çĕнĕ вите пур, апатсем те сăтелĕклĕ хатĕрленĕ. Кĕр акине вăхăтра туса иртерĕнине халĕ калчасем калама çук пăлăх ĕçеççĕ. Махорка-тарлан выраăна пĕтĕмпех сухаласа хăварнă. Кĕркун çĕртмене 100 процентĕнчех сухаланă. Кăçалхи çул çитнĕ пур ĕнĕнчен те малта пырать. Колхозниксем тăрăшса, пĕр-пĕрине ăмăртса ĕçлĕпине сухаланăçăсем чылай пăлăрчĕç. Иофимăв Герасим пĕччен 450 ĕçкунне çитерет; Сабинăпи Иван 400 ĕçкунĕ, Козловă Христинă 200 ĕçкунĕ, Лукин Архип—350, Храмков Цетр 450 ĕçкунĕ ĕçлесе илнĕ. Çак йăхташсем ăналанăх ĕçе вăхăтра тухса нормăна 150—200 процент ытла тултарса цăпăç. Ĕçкунĕ пуçне вăтăмран 25 кĕренке тĕлĕн тырă тивет. Çăвăнна ĕнтĕ колхозниксем чылай тырă илеççĕ.

Кăçал колхозра радиочăл-ă партма 1500 тенкĕ уйăра хунă. Сĕнĕ çул тĕлне колхозниксем харăрăкăн килĕçеçех радио ытлеме тытăнаççĕ.

„ССР Союзĕн оборонине тĕрĕклетĕклĕ займа“ сыпăнса илиничен 95 процент тулĕсем тунă. Октябрĕпе Аслă социализăмăн революцин 20 çулхи уйăнĕпе стахановла ĕçĕсем пырăпăн колхозниксемпе колхозницăсене премиесем панă палăртса хунă.

М. Анисимăв.

Тракторисем ăмăртăва хутшăнчĕç

ÇĔРПУ. Машинă-трактор станцин трактăр бригадисем тата уйрăм трактористсем Аслă Октябрĕ уйăнĕ умĕнчи социализăмăн ăмăртăва хутшăнма пĕрмаях ăмăртса ĕçлеме пуçларĕç.

Ун пек трактăр бригадинче А. Михайлин тракторне СТЗ трактăрĕпа 328 гектар вырăнне 514 гектар сухаласа ĕç плăнне 160 процент тултарнă. 532 центнер çуннăрмăн ăнăлăксене перекатленĕ.

Çăвăн пекех тата 18-мĕш бригадăри Соболĕн трактăрне тата ĕç нормине пăтлашшинех пурнăçласа пыраç. Плăн гăрăх 328 гектар вырăнне 487 гектар сухалаç. Ăмăртăва хутшăнса ĕçленине плăна 200 процент тултарассипех тăрăшса ĕçлет. Пĕтти бригадăрен те пĕрмаях ăмăртса ĕçлеççĕ.

Бригадирсенчен ăмăртăва Мăнасов бригади малта пырать. Мăнасов бригадинче 2 СТЗ трактăр, ку трактăрсемпе уйăн 1971 гектар сухалламала пулнă. Вăл бригадă халь 2.097 гектар сухаланă. 1200 килограм кăрăçсăм перекатленĕ. Родионов, Шипкин, Леонтьев бригадисем те ăнăн ĕçлесе пырăçсем.

Ăнăн çăнăкан бригадăсем те ăмăртăва хутшăнса, ăмăртура малти вырăна йăнăнăксипех тăрăпăса ĕçлеççĕ. Василин машинăпа БТО—34 молотилăкпа 700 тонна вырăнне 820 тонна çăпса, плана ытлашшинех тултарчĕ тата 1200 тонна çăнма халĕ çине обязательстăлă пăчĕ.

Тракторисем хушшинче кулăташсăлă ĕçе ăнăн йĕркеленĕ. Кашни бригадă ĕçлĕпе агитатăрĕсене сирпĕлетĕ. Халĕ кашни бригадăрах ССР Союзĕн Аслă Советне суйлăмăн Положенине вĕрещеççĕ.

Кану вăхăтне усăлă иртерме бригадăсене ситеклĕ тăран хăçат-журналсем тата илемлĕ литературă илес пăхăç.

Стахановла ĕçлекен трактористсем тата машиновоссем çак сĕнтĕрĕсемпе хăнăлаç ларăсăр. Аслă Октябрĕп уйăнне тата пысăк çитĕнĕсемпе кĕтсе илесшĕн кĕрешеççĕ.

П. Иванов.

Гектартан 19,3 центнер тулă

Аслă Пукашри Сталин ячĕпе тăракан колхозăн (Сĕнтĕрвăрри р.) пĕрремĕш бригади (бригадирĕ Михаил Шĕллер) уйрăм участкă çинче тулă акса çăнăн туса иртернĕ. Пĕтĕм пусăран 3 гектар уйăрса, кĕрсен çĕртме тунăскерне, çуркунне çуреленĕ. Утăн инкĕшĕмĕн хут çухалана та 11 ретлĕ сеялкăпа урлă-пурлĕ майпа акнă. Акнă хыççăн çурелинчен кайăк-кĕшĕк тислĕкĕ сапса çуреленĕ. Тулă шăтса тухса калчалансан, иккĕмĕш хут 1 гектар пуçне 2-шер центнер шутласа аммиачнăй çелитр сапнă. Çак опытлă участкă çинче тулă уйрăмăнах тухăлă пулчĕ.

Кĕрхи çĕртме тулă пĕр пек çĕр çинех ахăлă майпа çеç акнă 9,5 гектар çинчен тулă пурĕ 111 центнер тухрĕ. Вăл пĕр гектар пуçне вăтам шутпа 11,6 центнĕр пулать. Опыт тунă 3 гектар çинчен ĕнĕ пурĕ 58 центнер тухнă. Çапла вара пĕр гектартан 19,3 центнер тулă тухнă.

Çак сăнав пирĕн условире тулă акса пысăк тупăш илмĕ май пуррине кăтартать. Сăвна çитес сулеенчен пурнăçламала.

А. Сотнезăв.

Стахановцăсене ĕçлеме чăрмантарассĕ

Вăрнарти МТ Станцинче трактăристсем хушшинче стахановла ĕçăмăха сарас ыйăнне, стахановцăсене сĕмĕрĕк трактăрпа ĕçлеттересçĕç. Трактăрискă Павлова Антонинăпа иртнĕ суха 550 гектар суханă, вăл кăçалхи çул-1000 гектар суханă. Çапла сăмах панăччĕ.

МТС-ри ĕçертсе пыракан работниксем стахановăкăна пулăшманнипе вăл хăй çине илнĕ обязательствăн чĕркĕнне те пурнăçламăрĕ. МТС-ри ответлă работниксем халăх тăшманĕсен сăтăрăй ĕçĕсене курман. Трактăрсене ремонт тунинне те тĕрĕслемен. Стахановка Павлова ĕçе тухсан 3 кунтанах, унăн трактăрне ремонт тума лартрĕç. Чĕрен хĕпĕртесе ĕçлеме тытăнăç Павлова пĕçăк трактăр патнене вăхăта иртерчĕ. МТС-ри руководителсем стахановла йухăма хăклamасăр Павлова ĕçлекен трактăра пайăнки ăна сите те ĕçе йăрăпăмарç. Йăлашкинчен Антонинăна стахановцăсен ретĕнчен кăларма пăхнăçç.

А. Шлýпкин.

Чăваш АСС Республик Çĕрĕç Хăнăх Комиссариачĕн октябрĕпĕн 5-шне кĕрхи çĕртме сухи тата силос хывасси мĕнле пынине кăтартакан

С В О Д К И

РАЙОНСЕМ	Кĕрхи çĕртме сухи паянхе тултарăн (процентпа)	Силос хывăнă (процентпа)
Улăпăр	49,9	15,2
Елĕк	27,2	34,4
Патăрьел	40,6	31,9
Вăрнар	54,9	23,3
Йĕпрес	40,2	25,0
Ишлей	45,9	18,1
Канаш	37,5	17,4
Куславкка	42,6	29,2
Куславкăпи	84,1	16,8
Хĕрлĕ Чутай	26,4	4,5
Сĕнтĕрвăрри	50,8	33,6
Пăрачкав	37,3	14,5
Турхан	24,3	45,9
Тутăркас	52,3	24,8
Трак	44,5	22,1
Вăрмар	43,9	19,4
Сĕрçе	49,5	35,7
Шупашкар	69,1	25,6
Шăмăршă	19,1	46,9
Шăхасан	59,2	17,8
Шăнкăртам	54,5	39,8
Сĕмĕрле	31,8	45,6
Йĕтĕрне	63,0	29,4
Йĕлчĕк	49,9	17,1
Тăвай	68,1	37,4
ЧАССР-не	46,7	24,1

Çамрăк кадрсемпе çитĕлĕксĕр ĕçлеççĕ

ИШЛЕЙ. МТСтанцин 6-мĕш бригадăри Николай Соколов трактăрис МТС-ри чи палăк стахановцăсенчен пĕри шутланать. Соколов трактăрпа виççĕмĕш çул ĕçлет ĕнтĕ. Вăл иртнĕ çулсенче те лайăх ĕçлекен трактăристсеннен пĕри пулнă.

Соколов трактăрис çуракинчен пуçласа „ХТЗ“ трактăрпа октябрĕн 1-мĕшне 600 гектар сухаланă. Пĕр смевăра 4,5 гектар сухалас вырăнне, ăналанăх 6—7 гектар сухаласа пырать. Унăн ĕç пахалăхĕ лайăх. Унăн трактăрĕ кăçал çĕмĕрелнипе пĕрре те ĕçлемессĕр ларни пулмарĕ. Трактăрпа ĕçленĕ çĕртме çунтармали ăналанăсене 8 процент перекатленĕ.

МТС-ри 6-мĕш бригадинче 8 трактăриспи стахановла ĕçлекенсем пĕр Соколов кăна, ку ситĕлĕксĕр. Ку бригадăра çулăçурăлă-массăлă ĕç ситĕлекĕ пулса пымасть. Трактăрисем хушшинче „ССР Союзĕн Аслă Советне суйлăмăни Положенине“ пĕрре сутсе-йăвăнпех йăлăнаç. Суйлăн саккунне вĕренмели кружок ĕçлемест.

Трактăрисем чылайĕнĕ кăçал пĕрремĕш çул трактăрпа ĕçлеççĕ.

Çамрăк трактăрисенне пулăшса пымала. Аплас пулнă тĕ 6-мĕш бригадăн бригадирĕ Никифăрпа йĕвĕч çамрăк трактăристенне пулăшса пынни курăнмасть-ха. Аслă Иван Николайĕв трактăрпа пĕрремĕш çул ĕçлет. Кĕрхи çĕртме сухаланă чухне трактăр ĕçлеми пулнă. Вăл бригадира сийĕнчех пĕтернĕ. Никифăрăн ăна вăхăтра пулăшман пирки, трактăр чылай вăхăт ĕçлемесĕр ларнă. Çак, паллах, çамрăк кадрсемпе çитĕлĕксĕр ĕçлевинне кăтартат. Çамрăк кадрсемпе ĕçлессине манас пулмасть.

Гер. Шчербаков.

Иртĕнсе кайнă руководитĕлсем

Шупусĕрчи „Коммунар“ колхозра (Ту-лай хăма сухалнă.

Тăркас р.) колхозниксен аслă пухăнăвĕсене пăхăнса ĕçлемеççĕ, правленипе ĕçлекенсем хăйсем пĕлмĕн пек ĕçлесе пырăçсем.

Ревизи комиçи апрел уйăхĕнче правлени ĕçне тĕрĕслеве колхоз председателĕпе пуласа ĕçленĕ Пăкăлăев И. Ф.—246 тенкĕ те 57 пус, завхоз С. Йенупков—235 тенкĕ те 69 пус растрата тунине палăртнă. Колхозниксем хăйсен пухăвĕнче çак ушкăна шăпаса илмеле тесе кăтартса панă пулин те, ку тарана çитсе те шыраса илмен.

Колхозăн ĕнe ферминче выльăхсене калама çук йăнăх пăхнине колхоза чылай сăтăр тунă. Патшалăха сĕт-çу парас плана иртнĕ çулхинчĕн те шарса татман. Ĕçсем йăнăх пынине кура тупăнисене валеçмели вĕдăмăсене сирпĕлетнĕ чухне фермăра ĕçлекенсен ĕçкунĕсене 10 процент катмала тесе йышăнса хăвантăнччĕ. Колхоз счетоводĕ Толстова ферма пуçлăхĕ Йепушков кишĕнче пуху йышăннине пурнăçламан.

Кладовщик Пафнутьĕвна весовщикре ĕçлекен Н. Шикуçăн иртнĕ кĕркунне авăн çанăн вăхăтра итем çинчи тыра учота илмесĕр ампара хурса пынă. Çăнăпа та иртнĕ çул ĕçкунĕ сахал тунă пулсан та хăйсен килĕнче тыл сутмалăх тытнă. Çакна пытарса хăварчĕç.

Колхоз записене пăхаканĕ Н. Пикуçăвăн шиччĕмĕ никамран хăвамасăр выльăхсене вăлăн хăварнă тырпуне чылайăх вăрланă. Анчах ăна нимĕнле ответ та тыттарман.

Кăçал çуркунне колхоз вăлăн „Дубовка“ ятлă çуракан савăтăран Атăл тăрăх хăма йăхтарса антарнă. Кунта хурала Толстов хăй ашшĕне-тăратнине чыс тумасăр мăйăн пĕтернĕ. Бухгалтер пур, пирĕн организацине пысăк сурăм та партисен ячĕпе çак партицĕн сасă параканскене ухса тулеппĕр пусне, урăх партисем ĕнче тăраканскене, çак партисемшĕн ан сасăлаттăр тесе, пысăк ухса тăлеççĕ. Савăт директăрĕсем çулăара йăрас мар-тере, рабочисене тĕрлĕ сăтăвасемпе савăтран кăларнăççĕ, кушăн вĕсем бухгалтăра партисенчен пысăк ухса илеççĕ.

Ку çеç те мар. Бухгалтăр партисем хăйсене ăмăртакан кандидатсен ятне суйласăсем умĕнче-варалас шутпа суйăа сăмах, елек сараççĕ. Суйласăсене тĕрлĕ майсемпе уртăлаççĕ, вĕсене хĕссеççĕ, хăратаççĕ, тепре чухне тытса хĕнеççĕ. Пичет, радио, реклама, сурăтĕр суйлав вăхăтĕнче йăлтах бухгалтăр аллинче. Бухгалтăр пролетарнăй партине, ĕçсыйнисене хирĕç тăма савсемне усă кураç.

«Чăн-чăн юрăлăх вăл: йăтă ĕнсполатăп пĕтĕ, йăтă пĕр тепринне пусмăрланăç, йăта йăтă пăхăнса кайни кирлĕ çук, йăта çын хăй ирăкăн кун çĕрĕн тухса ўкессинĕнĕ, пурăнмăн кĕтессĕр, çăкăрçăр тăрса йăласланнăн хăрамĕ, çавăнта анчах пулăр» (Сталин) пит те палăа ĕнтĕ.

Пĕтĕм Совет халăхĕн интернационалĕсемпĕн агитаци тума Сталина Конституци тата суйлав саккун канни граждапина праваа парать. „Положенипе“ 70-мĕш статьи çапла-çапла: «Округри суйлав комиçи йĕнче регистрацленĕ кандидата тăратнă жанни организацине, çавăн пекех тăнăсе ССР Союзĕн канни граждапине, ССР Союз Конституцийĕн 125 статьи тăрăх, çак кандидатăпăн пухусенне, пиçхĕре тата урăх майсемпе те ним чăрмавсăр агитацилеме права тивĕçĕ».

Пирĕн çĕршывра темиçе пин ҫынна ҫаҫаҫ сем темиçе мĕлĕн пĕтернĕ. Вăрҫăвăн ҫулĕсенче ҫынсем ăшăнчăк ҫуртсăр, ҫăмăл апатсăр ҫӳренĕç. Ҫапах та ҫынсем ăшă пурнăçпа ҫăмăллăхпа ҫӳреме тăрăшнă. Ҫавăнпа та ҫынсем ăшă пурнăçпа ҫăмăллăхпа ҫӳреме тăрăшнă. Ҫавăнпа та ҫынсем ăшă пурнăçпа ҫăмăллăхпа ҫӳреме тăрăшнă.

Ситĕнӳсем туса пыраççĕ

ЕЛĔК. Районри чылай колхозсем патшалăх умĕнчи обязательстăсене пĕтĕмпех вăхăтра тултарса, Аслă Социализмăлă. революцин 20 çулхи уйавне пысăк çитĕнӳсем тунипе кĕтсе илме хатĕрленмеççĕ. Паймурвин, Кивĕ Маткăк, Сĕмĕрткасси, Чăваш Сорăм, Кагаç, Илбет, Алгукасси колхозăсенчи танăрăл сысна ферăсем пăтлашăлăха пĕр килограм та аш-какай наман. Асакасси, Паянкил, Тухтăш, Шĕмшеш, Чăваш Сорăм, Елекенкушкĕн ялăсовечĕсем „ССР Союзĕн оборонине тĕрĕклетмели займ“ укçине пухас тĕлĕпе те нимĕн те тумаççĕ. Вĕсем 3-мĕш квартăлта та, халь те пĕр пус та укçа пухман.

Урмăрăн „Çуттала“ колхозра та патшалăх умĕнчи парăмсене парса татассипех кĕрешӳ пуçарса ямаи. Патшалăха-çĕрулми тăрăтмала плана тултарăмăн. „ССР Союзĕн Оборонине тĕрĕклетмели займ“ укçине пĕр пус та пухман. Ялăхçуалăх ĕçĕсем те кăна йăлса пыраççĕ. Кĕрхи çĕртме тăвассине 50 процент кăна пурăпланă. Выльăх-чĕрĕçсене хĕл кăçарма хатĕрленмеççĕ. Витесене йăсама тытăпанман.

Ф. Филиппăв.

Ситĕнӳсемпе кĕтсе илетпĕр

Çĕмĕрлери пур предприятисенче те Аслă пролетариле революцин 20 çул тултăрăй уйăва хатĕрленнĕ майкашни рабочи социализмăна ăмăртăва хутшăнса уйава çулталăкри плана тултарса, кĕрсе илессинчен кĕреçеççĕ. Уйрăмăнах комбинатри рабочисем хăтарлăн ĕçлеççĕ. Урапа тăваканпа ĕçлекен машинăпа пынă пулсан, пайăнки куна 90—95 процент куллесни ĕç нормине тултарса пырать. Столăрпăй цех нормăна 100—105 процент тултарса пырать. Ремонтпа механически цех пурăнчен те малта пыракан цех шутланать. Вăл куллесни ĕç нормине 140—150 процент тултарса пырать. Ку цехри рабочисем ĕçĕн техникине хăйсен аллине çăвăрса илсе çĕнĕ рекордсем тăваççĕ.

Акă, шурçăн тăвакан отделенĕнчи бригадă (бригадирĕ Тарасăв) плана 183 процент тултарать. Унăн бригадинчи Кавнăн стахановец майкашни рабочи социализмăна ăмăртăва хутшăнса уйава çулталăкри плана тултарса, кĕрсе илессинчен кĕреçеççĕ. Уйрăмăнах комбинатри рабочисем хăтарлăн ĕçлеççĕ. Урапа тăваканпа ĕçлекен машинăпа пынă пулсан, пайăнки куна 90—95 процент куллесни ĕç нормине тултарса пырать. Столăрпăй цех нормăна 100—105 процент тултарса пырать. Ремонтпа механически цех пурăнчен те малта пыракан цех шутланать. Вăл куллесни ĕç нормине 140—150 процент тултарса пырать. Ку цехри рабочисем ĕçĕн техникине хăйсен аллине çăвăрса илсе çĕнĕ рекордсем тăваççĕ.

Акă, шурçăн тăвакан отделенĕнчи бригадă (бригадирĕ Тарасăв) плана 183 процент тултарать. Унăн бригадинчи Кавнăн стахановец майкашни рабочи социализмăна ăмăртăва хутшăнса уйава çулталăкри плана тултарса, кĕрсе илессинчен кĕреçеççĕ. Уйрăмăнах комбинатри рабочисем хăтарлăн ĕçлеççĕ. Урапа тăваканпа ĕçлекен машинăпа пынă пулсан, пайăнки куна 90—95 процент куллесни ĕç нормине тултарса пырать. Столăрпăй цех нормăна 100—105 процент тултарса пырать. Ремонтпа механически цех пурăнчен те малта пыракан цех шутланать. Вăл куллесни ĕç нормине 140—150 процент тултарса пырать. Ку цехри рабочисем ĕçĕн техникине хăйсен аллине çăвăрса илсе çĕнĕ рекордсем тăваççĕ.

Акă, шурçăн тăвакан отделенĕнчи

Сывлăнă çын

Н. Смирнов Шупашкарти тирпейăн савăтĕнче ĕçленĕ чух, ăнсăртăрăн машинăй айне çакланса кĕрсе, 8—9 çĕртен шăммине хуçса пăрахнă, ăт-тăрăпе çурса пĕтернĕ. Ун хыççăн вăл вилнĕ пекех, хăйне вилĕмсĕр çынсем çăлса илнĕ. 4—5 кун хушши апат та çиймĕхем. „Кунтан çын пулăлмасть“,—теĕнĕ ăна хăйпе пĕрле ĕçлекенсем. Смирнов сурăлса ҫĕнĕ йăлăнче „вилнĕ“—тесе сăмах та тухнăччĕ.

Шупашкар боҫынинче ĕçлекен опытлă врачсем çын тума май пуррине шанă. Çине тăрса сывлăмне сыпнă, сурăлнă ӳт-тирне çĕленĕ. Хăйне чи лайăх, çăмăл апат çитернĕ.

Халь ăна сыватнă. Пĕр вăхăтлăха ĕçлĕпеменшĕн социальнă страховани шутлăхĕн пин тенкĕ ытларах укçа панă. Уйăхне 120 пĕр тенкĕ пенси илсе тăмала тунă. Пиншак, кĕпе, брюки панă. Илйинкăна пĕр уйăхлăха канма ăнăлă.

Смирнов хăйне хисеплесе çын тунăшăн, патшалăх укçине пăрса пулăшнăшăн çав-тери савăнать.

— Ĕлĕкхи вăхăтра патша влăçĕ чухне çавнашкал инкекĕ курмай пулсан, сывалассине ĕмĕтленмели те çукчĕ. Ĕçлемесĕрех патшалăхран пулăшу илесине шутламала тĕлпулман. Капиталиста патшалăхсенче халĕ те çавнашкалах ĕçхалăхĕнчен мăшкăласа пурăнаççĕ. Совет боҫынинче ĕçлекенсем мана вилĕмрен çăлчĕç. Халиченки пекех сывă, ĕçлеме йăрăхлă çын турĕç. Кăмăл тулли хавасăлăха мана сыватнă врачсене тав тăватăп. Етемшĕн чĕререн тăрăшакан, çакăн пек ирĕклĕ, савăнăçлă пурнăç туса пăнă çулпуҫ Сталин йăлтăша тем тери спасиба. Ана нумай вăхăт хуçши пурăнма сĕнетĕп,—тет вăл.

Е. Карташов.

Суйлав умĕнхи агитаци прави

Пĕтĕм Совпуэри Советсен Чрезвычайлă VIII сĕвĕçĕпе пирĕн социализмăна пăтлашăхăн Конституци уйрăмлăхĕсене палăртса Сталин йăлтăн çапла калаçă:

«Сĕнĕ Конституци пройекчĕн уйрăмлăхĕçăкăнта: вăл граждăнсен формăлăпа правăсене сирса хунине кăна чарăнмасăр, вăл тĕп вырăна çав правасесене пурнăçа кĕртмели гарантисен шăтнине, çав правасене шурăçа кĕртмели Хатĕрсен шăтнине тивĕçтерать. Вăл граждăнсен права пĕртанлăхĕ çинчен пĕлтерет кăна мар, вăл-çавна експлоатацăçăр режима, пĕтĕрĕç факта, трăжăдисене кирек мĕнле експлоатацăпран хăтăрнă факта саккунăпаса çирĕлтетнине шурăçа кĕрет. Вăл ĕçлев правă шурри çинчен пĕлтерет кăна мар, вăл çавна Совет общăственнăй хуçăлăхĕн ăçтă факта, безработицăна пĕтернĕ факта саккунăпаса çирĕлтетнине пурнăçа кĕртет. Вăл демократлăй прĕсем шурри çинчен пĕлтерет кăна мар, вăл вĕсене, саккунăпа йĕрке тăрăх кирлĕ-шурăпăха хатĕрсем парса, шурăпа кĕртет. Çавăнпа, паллах ĕнтĕ, сĕнĕ Конституци пройекчĕн демократисăмĕ вăл: «халăхăн» ĕç «шурте килĕнне» ахаль йышши демократисăм мар, вăл **социализмăлă** демократисăм пулса тăрать».

«ССР Союзĕн Аслă Советне суйлăмăн Положени» Сталина Конституцин 125-мĕш статьи тăрăх, ССР Союзĕн канни граждăнинне тата кандидат тăратăлă канни организацине çав кандидатăпăн агитацилеме права парать. Çакăнпаха права социализăмăла патшалăхри ĕçсыпăнсен çеç пулма пултарать, мĕншĕн тесен, социализăмăла патшалăха çеç «граждăнсен çав прависем ĕçсыпăнсемпе» суйлаçăсен пуçĕсене пăтратаççĕ, сĕрĕм тултараççĕ. Политикăла реклама халăха йĕркеремен кăларни кунта ултав çăрĕн тăвай çинчен Ленин темиçе хутчен те кăтартса панă.

Хут хапăрăсем, типографи машинăсем тăвакан издательствă компанисем хăйсене йĕвĕр монополисем пулаа тăраççĕ, Вĕсем суйлав кампани вăхăтĕнче темиçе çĕр мĕлĕпĕн ăçсемпăар агитацилеç,пропагандăлă листовăксем пичетлесе кăлараççĕ, вĕсене пĕтĕм çĕрпĕлĕпĕне салатаççĕ.

Капиталисăмла концерăсĕн аллинче кино-тата театр, вĕсен аллинче телефонăа телеграф линисем. Паллах ĕнтĕ, çак концерăсем хăйсен предприятисенче тара параççĕ, кам хăклăрах тӳлет, çавна сутаççĕ. Америкăри провинцире тухăкан çаçăта пĕлтерĕ пичетлесе кăларма 600 доллар, Нйу-Йорк хулинчи „Нйу-Йорк Таймс“ хаçатра пичетлесе кăларма 1539 доллар ҫăка тӳлемеле. Англири пысăк хаçатсенче тата мăтăрах тӳлемеле. Америкăри Коммуниссен партигăтăрнă кандидатăн Броудерăн радио сăмахĕ 15 минут хушши сăмах калаçнăшăн 4500 доллар (23 пин тенкĕ) тӳлемеле пулнă. Çавăнпа та пролетарлăн партисен тĕп радиостанцийĕсене усă курма пултарăмаççĕ. Вĕсем, радиостанцисем, хаçат-журналсем буржуази аллинче.

Суйлав умĕнчине суйлав вăхăтĕнчи агитаци ыйтăнăç капиталисăмла сĕрпăшăсенче укçа-тенкĕ ыйтăнăç пулаç. Çавăнпа та буржуази хăйĕн ĕçне пурнăçа кĕртме укçа-тенкĕне хĕрхенмест. Буржуазăй партисен ҫын ухмăхĕсем, пурăнмăн кĕтессĕр, банкăсем, хапăрăк-савăт хуçисем пулăнаççĕ. Çак укçа-тенкĕ сасăсене, хаçат-журналсене сутăн илнĕ çĕре кайăт. 1936 çулхи суйлавра Америкăри буржуазăй партисем 13 мĕлĕпĕн доллар ытла укçа пĕтернĕ. Куçăр пуçне буржуазăсем хăйсем темиçе мĕлĕпĕн доллар ытла укçа пухаççĕ. Ку укçа-тенкĕ çынсене ăшăнчăк ҫуртсăр, ҫăмăл апатсăр ҫӳренĕç. Ҫапах та ҫынсем ăшă пурнăçпа ҫăмăллăхпа ҫӳреме тăрăшнă. Ҫавăнпа та ҫынсем ăшă пурнăçпа ҫăмăллăхпа ҫӳреме тăрăшнă. Ҫавăнпа та ҫынсем ăшă пурнăçпа ҫăмăллăхпа ҫӳреме тăрăшнă.

Чукун çул строительстванче

4-мĕшпе 6-мĕш участкăсене прорыв-ран кăлармалла

Çул ҫине реҫьĕсем хурасси пуринчен ытла кĕперсене, бетонлă трубăсене туса пĕтермен пирки чăрăнса тăраҫ. Трубăсене бетонпа хытарма чулсене вăхăтра турттарса пыман. Çапла 5-мĕш участкăра (прораб Захаренок йулташ) 86,81 тата 74-мĕш километр синчи бетонлă трубăсене туса стройтелствăй материалĕсене вăхăтра турттарса пыман. Çак участкă ҫумне çырĕплетнĕ Шăхăсан районĕнче чул тата хăйăр сителĕклĕ тăран турттарса памаҫҫĕ. Çакна пула ун чăрăнса тăраҫ.

4-мĕш участкăра ҫĕ тата начар тăраҫ. Пĕтĕм Сĕвăрпи станханăвăна вунăкунлăхăн талăкри вăтам норманă аран-аран 17—18 процент тултарассҫĕ. Участкăри ҫĕре йĕртсе тăракан прораб Баковăн пĕтĕ ма-нчар ĕслет. 58, 66, 56, 54, 53, 46, 42, 39 тата 35-мĕш километрсем синче кĕперсене тума строительствă материалĕсем те, ҫĕ вăйăсем те сителĕклĕ мар. Çак участкă ҫумне çырĕплетнĕ Трекун Çĕрпу районĕсем чул тата хăйăр турттарса пырас ĕҫсене чарса лартнă. Вĕсемех кирлĕ тапăн ҫĕ вăйă памаҫҫĕ, чукунçă строительствине вăрăма тăсаҫҫĕ.

Çапталăк сивĕтнĕ май, трубăсене бетонпа çырĕплетес ĕҫ йывăрланать, йăтарласа йышăннăн пырăнсем тумала пулаҫ. Строительлăпа управленийĕн çакна шута илмелĕ: 5-мĕш участкăри механисьма 4-мĕш участкăна кăсăрмала, çак участкăн квалификацилĕ ĕҫ вăйĕ памала.

Пĕтĕмлетсем çук пирки 86, 53 40 тата 42-мĕш километрсем ҫинче кĕперсем тăвас ĕҫ чарăнса тăраҫ. Çакăн пекех депо, вакунсем йысăкан пункт, шыв пăракан вырăнсем тăвасси чăтма çук каҫа йулаҫ.

Канашпа Шупашкăр хушшинчи чукунçă хăвăрт туса пĕтерме районсен, чи малтан парти райкомĕсемпе райĕспăкомсен питĕ хытă тăрăшмалă. Пĕтĕм вăйа хурса ĕçленине строительствăн 4-мĕшне 6-мĕш участкисене прорывран кăлармалă.

ССР Сĕвăçĕн çулĕр Халăх Комиссариачĕн уполномочĕнниĕ
Сукачев.

Комсомол йăтне варалакан секретар

Епĕ Çĕрпӳри педагогика училищинче III-мĕш класра вĕренетĕп. Профорг, профком членĕ тата училищăра Хĕрлĕ çырăс ушкăнĕн организацин председательĕ пулса, мĕн вĕренме пулсанăранпах активлă ĕçлеме, "отличнă" вĕренме тăрăшнă, халĕ те лайăх вĕренетĕпччĕ. Анчах йулашки вăхăтра манăн вĕренес хаваслăх йăлтах пĕтсе çитрĕ. Епĕ хамран ахаҫренех машкăланнăн хурланма, чĕререн ҫунма пуҫларăм.

III-мĕш курсра вĕренекен Йĕвграфăв хулана училищăра ҫец мар, районĕне ман ҫинчен тĕрес мар машкăлăсăр хыпар сарнă. Вăл ăна малтанах хамăр общчежитинчи 12-мĕш пулĕмре калана. Ун хыççăн Профсойузăн районри конференцине кашни делегатсене калаҫă. Епĕ чăтăмсăр конференцинче тухса темиçе хут макăртăм, анчах хамăр общчежитинче пурăнакан хĕрсем çеç мана лăплантарчĕç. Епĕ тепĕр кунпех боҫынăна кайса, ку хыпар тĕрĕс марри çинчен справкă илтĕм. Анчах ку та нимĕн те тумарĕ, Йĕвграфăв çаплах манăн машкăлат-ха.

1936 çулта тата кăçал Йĕвграфăв ман пата „йăрату" çырăвĕсем çырчĕ. Епĕ те ответлерĕм. Анчах çуллахи каникулта килсен, вăл маварах машкăлама ҫеç шутланинне пĕлсен, епĕ унпа килĕшмерĕм.

Çакăн хыççăн вăл мана хĕсĕрлеме пуҫларĕ. Суйăа сăмахсем çинчен-сĕр пуçне, каникулта килсен вăл мана общчежитине йамасăр асаплантарчĕ (вăл комсомол комитечĕн секретарĕ). Çукăр пуçне йулашкинчен суйа елек сарчĕ.

Епĕ çакăн пек машкăла чăтма пултарайăмастăп. Йĕвграфăва, çынран машкăланăшăн, тивĕçлĕ те çирĕп ответ тыттарма йăтăпăн.

Çĕрпӳри педучилищăра вĕренекен Галя Иванова.

Нумай çемĕлисене пулăшу

ÇĔНТЕРВĂРРИ. Нумай çемĕлисене пулăшу парасси çинчен партипе правительствă постановленийĕнче калăнăранпа Çĕнтĕр вăрри районĕнче 1936 çулта 144 ача амăшне 292 пин тенкĕ, кăçал 71 ача амăшне 144 пин тенкĕ пулăшу панă. Ку тутăр 8 ачалă ача амăшĕсене Тулпай Комĕлĕнчи Иустикă Илушкина, Пĕрĕнăйăри Аполинари Шмаҫовăна, Пус нарăссинчи Йевгени Лавронтйĕвăна 4 шар пин тенкĕ ҫаҫа панă. Халĕ тата та тепĕр 70 ача амăшне 140 пин тенкĕ памала.

В. Варлийĕв.

Çекцисемпе ĕçлемеҫҫĕ

Çĕмĕрле йăлсовечĕ хăйĕн ҫекцийĕсене питех те начар пĕрлĕç пырать. Йăлсовет-ра ĕçлекенсем секцисенче кам таппине мар, секци руководительĕсене те пĕлмеҫҫĕ. Акă йăлсовет секретарĕ Хумораш йĕ. ку тапранчен куҫтехни руководительĕ Игорăн тесе шутланă, анчах тĕрĕслесен çĕмĕрле йăлсовечĕн ҫĕ йĕрлĕксене питех те витĕрĕрĕн кăтартса парать.

Çĕмĕрле йăлĕ пĕчĕк йăлах мар—300 кило йăхăн. Йăлта шкул, пулăш çурчĕ пур. Куҫтурăлăл вăй сителĕклăх темелĕ. Анчах вĕсем халăх хушшинчи массăлăй-чолитикăлă ĕçе хутшăнмаҫҫĕ. Çулталăк хушшинче 2—3 хутчен кино кăтартинĕçĕр пуçне, йалта урăх шкĕнтĕк те туман. Районта пуласа иртнĕ художествăлăл пултарулăха сăнамали смотăра та Çĕмĕрле йăлăнчен пĕр çын та йăнăн. Пултарулăл çынсем (куплĕçĕсем, ташăстисем, йурăҫсем т. ыт. те) йалта сахал мар.

Вулăш çурчĕ йăланах хупăх. Ҫавна та унта колхозниксенĕн кирлĕ кĕнекисемпе хăвăрт пулăшу пулмасть. Çавăнпа та вăл чăн малтан çулталăкри промфинплана октябрĕн 20-мĕшне тултарма сăмах панă.

Ăмăртăва хутшăнмă май ытти рабочисем те лайăх ĕçлеме пуçларĕç. Акă Петр Огрыванкин пĕр станок çинче ĕçлеменĕçĕр халĕ 3 станокна ĕçлеме пуçларĕ. Вăл, октябрĕн 2-мĕшĕнче вĕçĕ станокпа ĕçлеме пуçларĕ. Ун пек ĕçлесе пĕччен 5.901 штук шурпу туса кăларчĕ, ĕç вăл нормăна 204,1 процент туйăнри пулаҫ. Каҫиковпа Кочнев станханăвăçсем те икшер станокпа ĕçлесе, кулленхи нормăсене 180—190 процент тултарассҫĕ.

Октябрĕн 4-мĕшĕнче пĕтĕм шурпу производстви плана 174,4 процент тултарчĕ. Ытти кунсенче те 150 процентран кайа мар тултарассҫĕ. Çавăнпа та бригадирсем çентабер уйăхĕнче ĕçленин итогĕсене шутланă хыççăн, ҫулталăкри плана çак уйăхăн 20-мĕшне тултарма обязательствă илеҫҫĕ.

Акă Октабĕр уйăвĕччен плана тултарни вăл—пирĕн чи паха парне пулаҫ,—терĕ Кочетков бригадир.

Савăтри рекордсем

КАНАШ (хамăр инфор.) Канашри вакунсем йысăкан савăтра октабĕр уйăвĕ умĕнхи социалистсăмса йăмăрту сарăлса пырать. Пĕтĕм цехсем кустăрма цехĕпе социалистсăмса йăмăртса ĕçлет. Тимĕр цехĕ хăйĕн производствăй планне вĕçĕ уйăх хушши тăтăшах тултарса пырать. Цехри ситменлĕхсене пĕтерес ыйтусене производствăлă канашлура октабĕрти социалистсăмла Ленă реводҫын 20 ҫул тултарнă уйăва хатĕрленнĕ май, социалистсăмла йăмăртăва тата вăйлатасси çинчен сӳтсе-явăрҫĕ.

Тепĕр кунне, çентабĕрĕн 23-мĕшĕнче цехри стахановăçăсем савăтра халиччен пулман рекордсем туна. Вакун. кĕрĕкне штампланă çерте ĕçлекенсем: пĕрремĕш сменăри тимĕрçĕ Дементйĕв, молотобойец Лашманăв, машинис Громов йулташсем 32 кĕрĕк вырăнне, 130 кĕрĕк пинĕ, ĕç нормине 406 процент тултарнă.

Иккĕмĕш сменăри тимĕрçĕ Толубаев, молотобойец Глухов, машинис Архипăв çав нормăнах 135 кĕрĕк туса, ĕçнормине 421 процент тултарнă. Пĕрремĕш сменăра туна рекордран та иртнĕ. Виççĕмĕш сменăра ĕçлекенсем Фомин, Соколов, Козлов йулташсем 150 кĕрĕк туса, нормăна 468 процент тултарнă. Пĕрремĕш тата иккĕмĕш сменăсенче туна рекордсенчен иртнĕ.

Кĕрĕкесем валăри тимĕр тăсăлĕ çерте ĕçлекенсем: пĕрремĕш сменăри тимĕрçĕ Минеёвенко молотобойец Муханăв йулташсем 19 кĕрĕк часăс вырăнне 94 кĕрĕк часĕ, нормăна 494 процент тултарнă. Иккĕмĕш сменăри Миронăпа Сарин тата Степанăв йулташсем 111 кĕрĕк туса, нормăна 584 процент тултарнă. Виççĕмĕш сменăра ĕçлекенсем: Исайенко, Дмитрийĕв, Макарăв йулташсем 118 кĕрĕк туна, нормăна 621 процент тултарнă.

Кунашкал рекордсем савăтра ку тараччен пулман.

Аслă Совета суйлас умĕн

Агитатăр сăн-сăпачĕ

ТРАК. „ССР Союзĕн Аслă Советне суйламали Положенине" кашни суйласи çак ĕлĕкхе тăмала пулăпăр тата кашни суйласăвна суйлав саккуньĕ çинчен вĕренитсе ситĕрес тесе Тĕрĕр йалсоветĕ 7 кружок организацинелĕнĕ. Ку кружоксем сумне суйласăсемпе калаҫма, вĕсене тепĕлĕн те лайăх йнлантарма тăрăшнăран пулăпарлă учительсене сирĕплетнĕ. Çакан пирки те тĕрĕсрен кружоксене аван ĕçлекен кружоксен хисеппе кĕртнĕ.

Кружоксене 280 çын вĕренет. Унпа пĕрлех çынсене кружоксене штаврах йăвăтрас майпа халăх пухăвĕсенче Аслă Совета суйласси çинчен ике хут йнлантарса панă. Унтах кружоксем организациленĕ.

Суйлав Положенине вĕренсе тухма, парти райкомĕ катартса панă план тăрăх, инлекпер заҫатти пртремелле туна. „Правда" тата „Калининăвка" колхозсенче вĕçĕпер заҫатти иртрипĕç. Заҫатписем актилăн пĕтес пынă пылăпăр. Ку вăл, пуринчен ытла, кружоксенче интересленстерме пултаракан фактсемпе йнлантарса панинчен килет.

Агитатăр суйлав Положенийĕн пĕр тăвине пуласа, унăн кашни статйи çинче уйрăмăн чарăнса тăрса, ĕлĕкхи „суйласна" халăхăн чăн-чăн демократлăх суйлава танлаштарса кăтартса йнлантарнă. Кăраи мĕн йнланин çинчен кружоки çынсенчен пытса пĕлет. Çакăн пек чухне „Правда" кăсăрăн 83 çухăн Романăн йăлăнах туҫса ĕлĕкхи вăхăтна халăхăн вăхăтпа танлаштарса каласа парать. Калаҫа итлесе ларма та аван, кружок заҫатлĕ те активлă иртет.

85 суйлав участки пулаҫ

ЙĔПРЕҪ. Пайанки кашни йăлсоветран суйлавăсен списки-сене туса ситерĕç, суйлав участкисене палăртса хунă. Районра пурĕ 35 суйлав участки пулаҫ. ССР Сойузĕн Аслă Советне суйлассине йалсоветсенче 30 пленум, колхозсенче 68 пуху пулса иртнĕ. Тата уйрăм канашлусем пулса иртнĕҫĕ.

Суйлав Положенине вĕренме районра 104 кружок организацинелĕнĕ. Анчах, тӳрех калас пулаҫ, кружоксем ăнăҫлах ĕçлемеҫҫĕ-ха. Йĕпреҫ йалсоветĕнче 12 кружок ҫуна, вăл кружоксене 250 суйлавçăна йăвăтарнă. Çав хушăрах йалсоветĕнче 1500 суйлавçăна суйлав саккуньĕ вĕренес ĕçрен айккинелĕрех хăварнă. Кружоксене йăвăтарнă колхозниксене те йĕркеленех вĕрентни çук. 12 кружокран 5 кружокĕнче пĕрер заҫатти туса иртгĕрнĕ те, ĕçе чарса лартнă. Райĕсткомăн, „айăкра" ларнине, Йĕпреҫ йалсоветĕнче суйлав саккуньне вĕренесси мĕнле пынине те пĕлмест.

Суйлав саккуньне ĕçхалăхне тĕплĕн вĕрентес ĕçре пысăк чăрмавсем пур: агитатăрсем чылаймĕм суйлав Положенине хăйсен те пĕлмеҫҫĕ. Вăл октябрĕн 1-мĕшĕнче парти райкомĕнче пулса иртнĕ семинарта аванах курăнчĕ. Райсутĕс пайĕн пуҫлăхĕ Мишкин комунциса çакăн пек ыйту панă:

— Рабочисемпе служăшăисем ăçта суйлама пултараҫҫĕ?

Çак ыйтăва Мишкин ответлеме пултарайăмарĕ.

— Йединоличниксем мĕнле йĕркепе, ăçта суйлама пултараҫҫĕ? Хăйсем ӳкрам пулсахăн çак кандидат пама пултараҫҫĕ-и?—тесе ыйтăнсан, Гончаров агитатăр ответлеймерĕ.

Тепĕр ситменлĕх—суйлав Положенийĕн брошӳри Йĕпреҫри кĕнеке магазинĕнче çук. Чăваш Тимĕш йăлповĕнче ку кĕнекене туйăнма шутламаҫҫĕ.

Д. Михайлăв.

Колхоз активĕ

ТУТАРКАС Кашмашри „Ирĕк-дĕх" колхоз активĕ „ССР Союзĕн Аслă Советне суйламали Положенине" вĕренме йăтăпăрах организацинелĕнĕ кружок куллен йĕркелĕн ĕçлесе пычĕ. Халĕ кружок кăларăм тӳрĕ, тĕрĕсемпе кунта 38 çын вĕренсе тухрĕ. Вĕсенчен А. Иарнăков, А. Чиновникăв, Лубимăв йулташсем тĕрĕслӳре лайăх палăлăсем пулчĕç. Кружока туллимăр вăтам шкул директорĕ Романăв йертсе пычĕ.

Вĕренсе тухнă хыççăн, суйлав саккуньне çирĕн хĕпăлланăпăр колхоз активĕ уйрăм бригадăсем, звенксем тата саланчĕ. Активсем халĕ колхозниксем, кружокĕсене йертсе пыраҫҫĕ. Колхозниксемне колхозницăсем суйлав саккуне тĕплĕн вĕренеҫҫĕ.

М. Исайĕв.

Ĕçкунĕ шучĕпе валеҫсе йанă

Сӳс-кантăр хатĕрлес ĕç Трак рăшса ĕçлесшĕн мар.

Хутса кăларăпа ҫурăмсене кантăр савăтне леҫес вырăнне куҫта патшалăх парăмне тултариччеех нумай колхозсенче ĕçкунĕ шучĕне валеҫсе йанă.

Федăрăв.

Ĕçленĕ ҫемĕн ĕçлес килет

ВĂРНАР. Фосфорит савăчĕ çăнăх авăртас плана кварталăн кварталĕнда ытлашшипех тултарҫа пырать. Пĕрремĕш кварталта 112 процент, иккĕмĕш кварталта 108 процент, виççĕмĕш кварталта плана 115 процент тултарчĕ.

Çăнăх авăртас ҫĕрте уйрăмăнах Грышковпа Тимофейев бригадисем малта пыраҫҫĕ. Вĕсем кашни уйăхăн плана 120—150 процент тултарҫҫĕ.

Руда тăпри турттарнă ҫĕрте Зайцайнăв, Камалтин, Мухаметăв забочисем кулленхи ĕç нормисене 135—160 процент тултараҫҫĕ. Çавăн пекех машинсене ҫу сĕрнĕ ҫĕрте Алексейевă стахановăвăл лайăх ĕçлесе пырать. Ана савăт диреккийĕ лайăх ĕçленĕшĕн премисем панă тата канмалăн ҫуртсене панă.

—Мĕн чухлĕ ĕçленĕ тăран ĕçлес килет. Мĕншĕн тесен, мĕн чухлĕ ĕçлетнĕр, савăн чухлĕ илетнĕр,—тет вăл.

Халĕ савăтра Октабĕр уйăвĕ умĕнхи ăмăрту анлăн сарăлса пырать. Федăрăв, Долгов рабочисем ăмăртăва хутшăннăранпах ĕç нормисене 100 процент мĕнлерех тултарнă. Виççĕмĕш кварталта пуҫа кăларас плана 81 процент, виççĕмĕш кварталта 19200 тонна кăлармала пулнă пулсан, 18103 тонна ҫеç кăларнă.

Малта пыракан, ĕçе йнуратса ĕçлекен рабочисем ĕç нормисене 200-шер процент тултарса пыраҫҫĕ. Акă, Александрăв Афанасий 245 проц., Поликарпăв—230, Петров—215, Николайĕв—225, савăн пекех Прокопйĕв, Йеремейев, Петров рабочисем кулленхи ĕç нормине 209-шер процент тултараҫҫĕ. Вĕсем кашни уйăхра 300—400 шер тенкĕ ĕç уҫҫи илеҫҫĕ. Вĕсемех Октабĕр уйăвĕ праҫникĕччен кашнийех 100-шер тонна руда кăларассишĕн кĕрешеҫҫĕ.

Анчах савăт йирекцийĕне рудник администрацине ĕçлекенсем рабочисем хушшинче стахановăна йухăма пуҫарсă йăрассине сителекĕр ĕçлеҫҫĕ. Октабĕр уйăвĕ умĕнхи ăмăртăва 160 рабочирен 60 рабочийе ҫеç хутшăтăрнă. Уисăр пуҫне руда кăларнă ҫĕрте тĕрлĕрен кĕреҫесем çук.

Халăхи вăхăтра пур ҫĕрте те Октабĕр уйăвĕ умĕнхи ăмăрту сарăлсах пырать.

Ник. Козлов.

Вĕренекенсен пуҫне çавăракан преподаватĕл

Вăрмар вăтам шкулĕнче хими тата йĕстествознани предмечĕсенне вĕрентекен М. Г. Маслова преподаватĕлшăн: ĕçĕнче час-часах ачасен пуҫне çавăракан тĕрлĕрен мыскарасем пулса иртеҫҫĕ.

Çапла М. Т. Маслова çентабĕрĕн 29-мĕш кунĕнче, 9-мĕш класри хими урокĕнче, ачасене пĕрле опыт туса иртрĕ-чĕ. Опыт туйă хыççăн, „кислая углекальциевая соль" формулине сырма пăнлеччĕ. Пĕрре сырчĕ—ачасем. тĕрĕс мар, терĕç. Унтан урăхла сырса пăхрĕ—ку формулă та тĕрĕс пулмарĕ. Маслова сырнă тăвар формулинчен йĕ пĕр-пĕр елемент пухăлса йулаҫ, йĕ теперен елемент ытлашши тухаҫ. Урăхла калаçан, пĕринче тăваракăр тăвать, теприниче ытлашши тăвараласа пăраҫать.

Пулашкинчен хайхи „мыскараçă" антăраса ситрĕ те: „халĕ йурĕ, ку формулăна ситес урока çирес хатĕрлесе килетĕп"—терĕ. Çак вăхăтра звонок пулчĕ. Маслова хăйĕн урокне пĕтерчĕ. Анчах вĕренекенсем опыта та, пулăш тăвăрăн формулине те ăнланмасăрах йулчĕç.

Кун пек пуҫласăпăмĕсем Маслова урокĕсенче кĕтмен пăналасем мар, вĕсене кĕтеск тăр.

Иестествознани урокĕнче Маслова вĕрентет: „Пĕчĕнĕш улшăнусем (индивидуалăлă измененисй) тата улшăнăлă улшăнусем (групповые изменения) пулаҫҫĕ. Саксенчен, улшăнăлă улшăнусем ҫеç, йăхран-йăхха куҫса пыраҫҫĕ, "пĕчĕнĕш улшăнусем йăхран-йăхха куҫмаҫҫĕ".

Анчах Белăйĕв кĕнекинче („Основы эволюционного учения", учебник для 9 класса ср. шк., вып. 1936 г.) 22-мĕш страницăра вулатпăр:

„Индивидуальные изменения могут носить двоякий характер: одни из них передаются по наследству, другие — не передаются".

Малала 60 страницăра:

„Современная наука разграничивает индивидуальные изменения на два типа: 1) ненаследственные изменения, или модификации и 2) наследственные или мутации",—тесе сырнă.

Кама йĕнеҫ? Кам тĕрĕс?

Епĕр Маслован йăнăшăсене ҫеç тупнă. Тĕрĕсенне, урăхла калаçан, Маслова вăтам шкулăн аслă классенче вĕрентме тивĕçлине тивĕçлĕ маррине Вăрмар районĕнчи сутăç пайĕ туптăр.

Вĕренекенсем.

86-мĕш километрта

ÇУТ ÇЫРМА (хамăр корр.). Ку çырма-ра пайанки пек нумай халăх нихçан та пулман пулĕ. Çырма тĕпĕнче пулас чукун çул айĕнче шыв йăхăнăн труба тума фундамĕнт шăтăкне хатăçĕ. Çырма тĕпĕ тарăхланнă çемĕн тăрăнланса пынăт. Пăтмар çамрăксемпе кĕраҫенсене пăхăнтарăланнă çырма чулна, шĕвĕнтне цементпа тулса пырать.

Çырмара татти-сыпăкăр халăх шаво тăраҫ. Ку сасăсем сӳтĕе, сăрт кĕрĕнче вырнăçнă цемĕнт шĕвĕтĕсенĕн, чул валăкан машинсемпе электричествă вăйĕ пăракан автомашинă, трактăр шавĕпе пĕрлешсе çырма тăрăх шоссе йышлеç кайса сухаласҫĕ.

Кунта Шăхасан районĕнчи „Прожектăр", Калинин ячĕпе тăракан, „Ударник", Хĕрлĕ Сормăвăн колхозĕ членĕсем ĕçлеҫҫĕ.

Çырмара çеç мар, ини хывмали тăпра ӳкиссинчен инçе мар, Канаш—Шупашкар шоссе сулĕ сывăхĕнче паракан палаттăсенче-те халăх туллийĕ. Кашни палаттă сывăхĕнче тĕтĕм мăкăрланать. Унта колхозсем организацилеме килнĕ столовăйсем вырнаҫаҫҫĕ, колхоз повăрĕсем хăйсен колхозницăсене сменăран тухсан, йĕ сменăна кĕричен ситерме какай йăшши пĕçереҫҫĕ.

Вăхăт ик сехет синелле сулăнсан труба патне иккĕмĕш сменăра ĕçлеме килнисем пухăнма пуçларĕç.

— Епĕр ситтĕмĕр,—терĕ пĕр вăтам пулă çын ăçатăнк умне пырса—20 çын, вунăкунăхăн, „Прожектăр" колхозăнчи. Десятник ну çынсене хăй палаттăна вырнаçмали, мĕн ĕçлемели çинчен ăнлантарса тепĕрне тĕлне тата тепĕр çын ситрĕ те, татах хăйсем ĕçлеме килнине çынсен пĕлтерсе ăçта вырнаçмали çинчен пăтма пуçларĕ.

Труба хывнă çĕрте ĕçлеме килекенсен хисеппе ҫӳсех пырать. Нумайăшĕсем хăйсем пысăк кăмăнпа ĕçлеме килнине ăçне çирĕплетеҫҫĕ.

Акă „Ударник" колхозăн кашнĕ 36 çынран тăракан Дмитрий Сергейĕв бригадин ĕçĕсене пăар. Ку бригадă чукунçă çинче ĕçлеме стахановăна- вунăкунлăх хутшăнма хыççăн, çентабĕрĕн 27-мĕшĕнче килнĕ. Бригадир Сергейĕв килнĕ кунах кашни çынна, унăн вăйне, пултарулăхне шута илнĕ тăрăх, тĕвĕлĕ ĕçсене вырнаçтарнă. Пĕрисене чул ватнă çĕрте, теприсене труба тума фундамĕнт хывнă çĕрте, лашана ĕçлекенсене хăйăр, чул, хăмасем турттарнă çĕрте ĕçлеме тăратнă.

Чăнах та малтанхи кунсенчех чул валкаль, фундамĕнт хывнă çĕрте ĕçлекенсем йорăпа тултарса пырăйман. Пĕрикĕ кун иртсен ăмăртса ĕçлеме тытăннă, ĕçе хăйăхса ыннă май кашни пысăк хăйăртăйăхсемпе ĕçлеме пуçланă. Халĕ чул валкаль çĕрте ĕçлекенсем сменăра 34 кубла метр валкаçҫĕ. Тепĕр чухне, икшĕмĕш ĕç вăçĕмĕш сменăра ĕçлекенсем пулмасан, хăйсемех ĕçлеҫҫĕ. Фундамĕнт хывнă çĕрте ĕçлекенсем те вĕсенчен йудамаҫҫĕ.

Бригадир Сергейĕв йулташ колхозниксене хастарлăн ĕçлеме мобилизацилеме пултарать. Вăл пайан кăсăнах: ирăн кăмăн мĕн тумалă çинчен каласа ăнлантарать. Кашни кун кам ăçта, мĕн чухлĕ ĕç тӳпине тĕлĕнсе пуҫа илеç пырать. Унăн ĕлĕк-ĕлĕк-ĕçĕ-ĕçĕ çинче лашапа ĕçлекенсем 4 кун хушшинче 144 кубла метр хăйăр турттарни, виççĕмĕш колхоз звенăсĕ турттарнă 144 кубла метр хăйăр ĕçлесе пынă. Ку бригадăн 36 çын Калинин ячĕпе тăракан колхозран килнĕ Алексейĕв бригадине ăмăртăса ĕçлеме, икĕ кун хушшинче котлован чăвăл çĕрте ĕçленĕ хыççăн, халĕ цемĕнт шĕвĕтсе фундамĕнт хывнă çĕрте ĕçлеҫҫĕ. Ку бригадăра культурăлăл массăлă ĕçе те аван йĕркеленĕ.

Алексейĕв бригади хăйĕн планне 140 процент тултарса пырать. Нумай нумаях унăн бригадине Аслă Советă суйламали Положенине вĕренмели кружок организацилеме. Кружокра пĕр заҫатти пулса иртнĕ те ăнтă.

Ку çырмара ĕçлекен бригадăсен пурин те пĕр ĕмĕт: Октабĕр уйăвĕччен çак çырма урлă хурçă лашана Шупашкарала кайăка чукунçă хывса паракси. Çакăнпай кĕчеҫҫĕç бригадăсем. Вĕсем хăйсен дĕтĕм-ĕçне çак ĕмĕте пурнăçа кĕртес май организацилессишĕн кĕрешеҫҫĕ. Вĕсене тĕттĕм кăç пулни те чăрмантармасть, ĕçлеҫĕ выраннине электричествă çути йăлкăшса тăрать.

Анчах чукунçă строительстванни-ра ботникесем савăрăнăçăр пулни, ĕçе йĕркелеме пĕлменни час-часах пысăк чăрмав сем умне пырса тăратать. Ĕçе тĕрĕс шута пăхсессине халĕ те йĕркелемен-ха. Çавна пула ăнтĕ чылай колхозниксем хăйсем мĕн чухлĕ ĕçлени çинчен пĕлмеҫҫĕ. Материалсем вăхăтра тăратман пирки простой сем те пулаҫҫĕ. Прораб Захарёнок материалсем вăхăтра тăратас ĕçе тума колхозсенчен тӳртăм вăйă килесси çине ҫеç шанса ларать. Участкăра пур механизăмсем ахаҫ ларни çинчен мансах кайнă пулăпар. Участкăра-2 трактăра, пĕр автомашинăна йысасси пирки ним те тумаст.

86-мĕш километрти трубана вăхăтра туса пĕтерес пулсан, Шăхасан районĕнчи колхозсем хăйсен обязательстванне çăвăртăн пурнăçа кĕртни кирлĕ. Халăхи вăхăта илсен колхозсен пурĕн те тивĕлипе ĕçлеме тытăнман-ха. Атнăшăн колхозсен калăнни кун 80 çын йăрас вырăнне 40—50 çын ҫеç йăрать. Ку ĕçе колхоз председательĕ Йакимăв тата бригадирсем чарса пырăҫҫĕ. Акă тата тепĕр факт. Кошнарушĕнчи „Прожектăр" колхоз членĕсем чукунçă çине ĕçлеме хăйсем кайăшшăн. Анчах бригадирсем чăрмав тарса пыни пĕтĕм ĕçе кайăла турттса пырать. Чукунçă çине ĕçлеме кайăссине хирĕç сăмах сараканăн елементсемпе те çи-рĕппи кĕвешши çук. Колхозри коммунистсемпе комсомолĕсем тăшманла елементсене тăрă шыв çине кăларассишĕн кĕрешеҫҫĕ. Çавна пула ăнтĕ Сятел йăлăнăн Зефирăв чылай вăхăт хушши колхозниксем хушшинче чукунçăн тăвас ĕçĕн-пăрăнтарса йăна суйăа, тăшманла сăмахсем сарса сӳреме пултарнă.

М. Титов.

Китайри вăрçă

Çанталăк çăмăрлă тăнă пирки октябĕрĕн 7-мĕшĕнче Шанхай фронтĕнче шăпах пулнă тесе калаймаллă.

Лодйан районĕнче октябĕрĕн 6-мĕшĕнче кунĕпех çапăçусем пынă. Китай штабĕн сведенийĕсем тăрăх, çапăçусенче йăпоицăсем 500 салтак вилнĕ.

Китай штабĕн представителĕ каласа панă тăрăх, йăпоицăсем Китай çарĕсен оборона линийĕсенчи районсем çине массăллă бомбăсем пăрахас тактикăна çыпăçнă. Ку кунсенче, вăхăвĕ-вăхăтĕнче Йăпонин йăвăр артиллерийĕ тăтти-сыпписĕр 38 сехет хушши персе тăнă. Фронтăн хăшпĕр участкисенче йăпоицăсем кусçуль кăларттаракан тата сунасăна чыхăнтарттаракан газсем йăнă. Йăл газсем çав вăхăтрах тата çынна вĕлерме пултăрнине те палăртнă. Газпа антăрнă хыççăн хăшпĕр салтаксем вилнĕ.

Çурçĕр Китайра Дечжоу хулинчен 30 километр кăнтăрала вăйăл çапăçусем пыраççĕ.

Централ Пэйпус агенстви пĕлтерĕ тăрăх, Китайри 8-мĕш çарăн ударлă отрăвăчĕ октябĕрĕн 5-мĕшĕнче иртнине йăпоицăсенчен Пинлу хулине кайăла туртса илнĕ. Китай çарĕсем Йуаншин районĕнче те (Дайчжоуран кăнтăр хĕвелăнçыпеле) йăпоицăсене чылай çĕмĕрнĕ тата кунта тăракан Йăпони отрăдине (2 пин салтак) вĕри тавра хупăрласа илнĕ.

Октябĕрĕн 7-мĕшĕнче Йăпони самолăчĕсем Кантон çине çĕнĕрен бомбăсем пăрахнă. Сывлăшпан пырса тапăннă çĕре 41 самолăт хуть-ăшнă. Малтанхи тапăнусемпе танлаштарсан,—тесе çырат „Дейли телеграф" йăтăл Англи хăçачĕ корреспонденчĕ,—çак тапăну ун инкекли пулчĕ. Кантон—Хэньку чукун çулĕ çине бомбăсем пăрахнă. Чукун çулĕ тăрăх çуреме чарăннă. Çар-снарйăвенисен вăхăтлăх складĕсене сиктерсе йăнă. 500 çын шăтма вĕлернĕ. (ТАСС).

Китайри партизансен кĕрешӳвĕ

ТОКИО, октябĕрĕн 8-мĕш. (ТАСС). Çурçĕр Китайра та, Манчжурине те партизанла йăхăм хускании çинчен йăлашки вăхăтра час-часах пĕлтерме пуçларĕç. Вĕсенни сывлăхĕпе Йăпони çарĕсемпе 2 пин çынпа тăракан партизансен отрăдĕ хушшинче пысăк çапăçусем пулса иртнĕç. Кунта октябĕрĕн 4-мĕшĕнче пуçланнă çапăçусем халĕ те пыраççĕ. Партизансен отрăдне Бейпин университетĕнче преподаватель пулнă Чао Дун-та йĕртсе пырат.

Çурçĕр Манчжурине партизансен 4 пысăк отрăвĕ кĕрешет. Пĕр отрăдра 400 бойецран тăрат, унăн икĕ миномет, икĕ йăвăр пулемет (Йăпони сарĕсенчен турт-са илнĕскер) тата тăватă çăмăл пулемет пур.

Германи пичечĕ колонисене тавăрасшăн

БЕРЛИН, 7-Х (ТАСС). Германи пичечĕ ялăк Германи пулнă колонисене тавăрасенпе пысăк кампани пуçласа йăнă. Пичет—Германи фашисчĕ колонисем пирки мĕн-ĕлттине тумасан „хăруша пулат", тесе хăратат.

Хасатсем: колонисем ыйтни—„Германи официаллă политики ыйтнисем" пулса тăрасçĕ, тесе çырасçĕ. Германи пичечĕ çырнă тăрăх, колони ыйтăвĕнчи тĕп тăшман" Англи пулса тăрат.

Китайри вăрçă. ÝКЕРЧĔК ÇИНЧЕ: Китай утлă çарĕн отрăвачĕ (Сойузфото).

Донбасри стахановецсемпе ударник-шахтерсен съечĕ

Октябĕрĕн 7-мĕшĕнче çĕрле, Донбасри мĕн пур шахтăрсене чĕнсе каланине тата Сталин йулташ патне йăнă саламлă телеграммăна йышăннă хыççăн, Донбасри мĕн пур стахановецсемпе ударник-шахтерсен съечĕ хăйĕн ĕçне пĕтернĕ. Съот пĕр хăрăсах Сталинора, Горловкăра тата Макеевкăра пулса иртнĕ.

Октябĕрĕн 8-мĕшĕнче Сталинпа Макеевкăна, çав залсенех. Донбасри кăмăрăк стахановецсемпе ударникĕсен съочĕн делегачĕсем тепĕр пăлĕ пухăнăч, ку делегатсем çĕнтăрĕр уйăхĕнче 2—3 норма тултарнă.

Сталинора съот ĕçне Йăвăр промышленнăç халăх комиссарĕсене Л. М. Каганович йулташ хутшăнса ĕçленĕ.

Съотра забойщикĕсем, машинистсем, коногонсем пĕрни хыççăн тепри сăмах тухса калана. Вĕсем кăмăрăкшăн большевикла кĕрешнин опычĕсене пĕр-пĕрине каласа кăтартнă, кăмăрăкла Донбасăн чирĕсене уçса панă, шахтăсене йĕртсе пырас ĕçри пысăк ситменлĕхсене вăйлăн критикленĕ. Тухса каласа-кансен пурин те пĕр тулăм пулнă, — вăл Пĕтĕм Союзри кочегарăн намăслăн йулса пынине чăсрах пĕтересси, çĕршыва мĕнле пулсан та кăмăрăк ытларах парасси.

Чылай йулташтсем тухса калана хыççăн Л. М. Каганович йулташа саламсем панă. Делегатсем сталинла Наркома саламласа хавассăй овация тунă. Унăн ucăмлă та çутă сăмахне тăвăллăн ала çупнине чылай хутчен чăра-чăра лартнă. (ТАСС).

Октябĕр уйăвĕ умĕнхи социализăмлă ăмăртура малта пыракансем

Октябĕр уйăвĕ умĕнхи пĕтĕм Союзпе йыăн сарăлса кайнă социализăмлă ăмăрту пысăк тухăçлă ĕçĕн çĕнĕ маçтăрĕсене палăртса пачĕ.

Магнитогорскри металлургин савăтĕнче октябĕрĕн 6-мĕшĕнче прокат тăвакан цехсем 4.832 тонна металл кăларнă (план 3.483 тонна). Сталинри металлургин савăтĕнче (Донбас) сталевар Кашни йулташ камăкан техникăлă пултарулăхĕ 7,7 тоннă пулсан çентăбĕр уйăхĕнче вăтамран камăкан кашни тăваткал метр тĕпĕнчен 8,93 тоннă хурçă шăратса кăларнă. Октябĕрĕн 4-мĕшĕнче Кашни йулташ сменăра тăваткал-метртан 11,12 тоннă хурçă илнĕ.

Гиганск районĕнчи (Адыгей обласĕ) самрăк трактăрис Никоничев йулташ, ЧТЗ трактăрĕпе ĕçлесе, октябĕрĕн 4-мĕшĕнче пĕр сменăна 236 гектар сурене, çав кун вăл 82 тенкĕ тата 16 пăт тырă ĕçленĕ. (ТАСС).

Ульянавск хули.

КУЙБЫШЕВ, октябĕрĕн 8-мĕш. (ТАСС). Владимир Ильич Ленин çуралнă тăван хула—Ульянавск Асла Социализăмлă революци цĕрĕм çул тултарнă уйава куçтурă строительствинче пысăк çитĕнӳсем тунипе кĕтсе илет.

Çирĕм çул кайăла елĕкси Симбирскра начар театр, библиотекă, кино, çĕрçулучĕсемне хуçасен клубĕсем, кадет корпусĕ, духовни семинари, духовни шкулĕ, икĕ гимнази, прогимназ тата 16 чиркӳ-прихут шкулĕ пулнă.

Халĕ апла мар. Ульянавск облăçăн пысăк куçтурă центрĕ пулса тăнă. Хулара 70 клубла хĕрлĕ кĕтес, лайăх театр, цирк, икĕ пысăк кино-театр, педагогика институчĕ, вунтăватă техникум, вĕçĕ рабфак, вунпилĕк вăтам тата çирĕм пуçламăш шкул пур.

Владимир Ильич çуралнă çурта музей тунă. Унта кашни кунах 300 таран екскурсант курма пырат. Атăл тăрăхĕнчи ун лайăх крайĕвĕдени музейсенчен пĕри пулса тăракан музей тунă. Хулари пĕчĕк библиотекăран Владимир Ильичăн Ленин йăчĕпе тăракан чаплă кĕнеке дворецĕ пулса ларнă, унта çăршер пин том путланать.

1913 çулта кĕпĕрне земски Симбирскри музейĕ тытса тăма 273 тенкĕ те 20 пус, библиотекăна тытса тăма 150 тенкĕ, тухтăрсемпе фершăлсене тытса тăма 3.606 тенкĕ тăкаклана. 1937 çулта Ульянавск хăрăха çутта кăларас ĕçе 1 мĕлйун та 629 пин тенкĕ хурăç; хула сывлăха сыхлан ĕçе 500 пин тенкĕне йăхăн расхутлаç.

ТЕМТЕПĔР

Патша Российĕнчи кино

Кинона Российăра чи малтан 1896 çулта кăтартнă. Урăх çĕршывран илсе килсе халăха кăтартнă картинăн содержанийĕ çапла пулнă: платформă патне пуйăс пырса чăрăнат те, унăн ăшĕнчен пассажирĕсем тухаççĕ, вара пуйăс малала кайат. Урăх нимĕн те сук, çакă çеç. Халичен кино курман халăх тĕлĕнсех кайнă.

Сеанссем темиçе минут çеç тăсăлнă, анчах пумаллăшĕсем умăл-хыçăлăх темиçе сеанса ларнă. Паллах ĕнтĕ, тĕлĕнтермĕш те пулнă. Çапла, картина çинче пуйăс çывхарса килнĕ чухне хăшпĕрем хăраса кăшкăрса йăнă, тепривсем тата хăраса ўкнине залран та тухса тарнă.

Вырăссен малтăнхи картинине 1907 çулта ўкернĕ.

* * *

Механизацилене выльăх нарти

Омскри выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес ĕçĕн опытлă станцинче йалхуçалăх институчĕн территорийне опытлă механизацилене выльăх карти тума пуçланă. Ку вăл обласра пĕрремĕш пулат.

Кунта выльăхсене автоматлă майпа шайвармани, ĕнесене электричествăпа сумалу, апата механически вăлеçпе памали тăвассĕ. Выльăх анчĕ утă сарайĕнчен кормушăсем патне йăтарласа сакса тума çук çулпа пырат.

(„Омская правда").

* * *

Тӳрĕлĕх

Шкул ачисем — пурăн çулхи Павлик Аксентйĕвпа пуян çулхи Витя Сергейĕн кулăтурăна кану парăйĕне погатăк (йупăк патакна резинăран тунă „пăнал") сăхатнă. Ана шăранă чухне пĕсем музей çурчĕ патĕнче çийеле кирпĕч питнĕ тутăр сыхăн тупнă. Тутăр сыхăн ăшĕнче 6.920 тенкĕ укçа пулнă. Тупнă укçана ачасем киле илсе пынă.

Павликăн аппăш — Пакăн Никитич Аксентйĕв ачасемпе пĕрле Хабарăвскри милицин пĕрремĕш уйрăмне хăйнă та, тупнă укçана унта парса хăварнă. Вăл укçа камăн пуянни халĕ паллă мар-ха.

(„Тихоокеанская звезда").

* * *

Аванхи университет

Лозаннăри (Швейцари) университет кăçалхи июнь уйăхĕнче хăй 400 çул тултарнине уйăрласа иртернĕ. Ана 1537 çулта тунă, анчах вунтăхăрĕмĕш ĕмĕрĕн вăл ансăр-теологилă вĕренӳ заведенийĕ çеç пулнă. Вунтăхăрĕмĕш ĕмĕрте университета чăн-чăн ăслăлăхла факультетсем тунă.

(„За рубежом").

Фашисла пиратсем хăйсен ирсĕр ĕçĕсене çаплах пăрахмаççĕ

ПАРИЖ, октябĕрĕн 8-ш. (ТАСС). „Се суар" хаçат Вăтаçĕр тинĕсĕнче Франции „Кассидэнь" пăрахутĕ çине тапăнни çинчен пĕлтерет.

Октябĕрĕн 5-мĕшĕнче, пăрахут Балеар утравĕсен çывăхĕнчен иртнĕ чухне ун тĕлĕнче çулте вирĕ моторлă тăватă бомбардировщик куранă. Вĕсем пăрахута Пальма де Майорка йĕннеле çул тытма ыйтнă. Пăрахут капитанĕ вĕсене пăхăнмă. Балеар утравĕсем патне çывхарсан „Кассидэнь" пăрахута хирĕç çар карапĕсем, вăл шутра Италин „НР" миноносци тата Италин „Кварто" çăмăл крейсĕрĕ пынă.

Гавăнъре пăрахута пăлхавçăсем ухтарнă, порта Франци миноносци пырсан çеç ирĕке йăнă.

Испани ачисене савăнăçлă кĕтсе илнĕ

Патарласа уйăрнă пойăс, октябĕрĕн 8-мĕшĕнче Ленинградран Мускава Испани ачисене илсе пынă.

Вăнзалта вĕсене Мускаври шкул ачисем тата маларах Мускава кайнĕ Испани ачисем савăнăçлă кĕтсе илнĕ. Пĕчĕк испанăçсем, аллисене чăмăрласа тытса, хĕрăçăн каласçĕ: „Вива Руссиа!", „Вива Сталин!"

Хăйсене саламланине ответлесе, Испани пионерĕ Андрес Рос хĕрăçăн калат: — Вырăс йулташтисем тата туссем! Ит лĕр мана пурăт! Епĕр пайăн ачасем-ха, вырăн ўссе çитиç çынсем пулатăр та хамăрăн аттесем вырăнне тăма фронта кайатăр! Пирĕн аттесем фронтсенче фашисăма хирĕç пыттăрăн кĕрешĕççĕ!

Испани ачисем çав кунах Можайск ункине тухса кайнă. Вĕсем унта пурăнаççĕ.

Испăни ачисен тепĕр ушкăнĕ, 400 çын, октябĕрĕн 8-мĕшĕнче, каçалала, Ленинградран Мускава килме тухнă. (ТАСС).

Çĕнĕ йăçлĕсем тата ача суратмали çуртсем

Аслă социализăмла революци çирĕм çул тултарнă тĕле çĕнĕрен тунă ача йăçлисем, ача суратмали çуртсем тата сĕт кухнисем çĕршĕрен ĕçе кĕрĕççĕ. Ку строительствă халĕ сойузлă республикăсенче пуринче те сарăлса кайнă. Çакăн пек лайăх, йăтарласа туса лартнă учреждениесем нумай çулти Совет правительствин ача амăшĕсемшĕн тата ачасемшĕн тăрăшнине кăтартса тăраканни пулат.

ССР Сойузĕн Сывлăха сыхлав халăх комиссариачĕ пĕлтернĕ тăрăх, çĕнĕрен тунă 893 йăçле—55.380 вырăн, тата 327 ача суратмали çурт—3.685 койкăпа ĕçе кĕнĕ ĕнтĕ. Тата 105 сĕт кухни туса лартнă. Напилĕ республикăсенче—Украинăра, Грузире, Белоруссире, Узбекистанра, Казахстанра, Туркменире, Киргизире—çĕнĕрен çурăла ача суратмали çуртсем йăлти центрсенче тата колхозсенче. (ТАСС).

Камышченко йулташ конструкцине тунă сейăлкăсем

Кираври „Красная звезда" сăвăт 1938 çулта агроном Камышченко йулташ (ăна халĕ çеç Ĕçле Хĕрлĕ Йалав орденĕпе пырнеленĕ) конструкцине тунă 52 ретлĕ вунă пин сейăлкă туса кăларат. 4000 сейăлкă çураки вăлăм туса кăлараççĕ.

Камышченко сейăлки ытти сейăлкăсенчен çакăсемпе уйăрăлса тăрат: акнă чухне ретсен хушшине 13—15 сантиметр вырăнне 6-5 сантиметр таран çитерсе акма, вăрлăха тĕрĕс тата пĕр пек пăрахма май парат; йăтарласа тунă пĕчĕк çуратсем акнă вăрлăха çĕрĕн шалти пăрĕ еннĕне витсе хăвараççĕ. Кун пек тунипе калчасем лайăх хунаççĕ тата уйăр çанталăка лайăх тӳсеççĕ.

Опытсем кăтартнă тăрăх, Камышченко сейăлкине акнă тырăсен тухăçĕ 10—12 процент таран ўсет. (ТАСС).

Суд хроники

Çентăбĕрĕн 13-мĕшĕнче тĕттĕм пулас умĕн П. М. йăтăл 13 сулхи хĕрача вăрман хĕрĕнче ĕне шыраса çĕренĕ. Йетĕрнери спирт савăтĕнче ĕçлекен Иефрем Галкин çав вăхăтра киле кайма тухнă. Çывăхра çынсем çуккине кура, Галкин çав хĕрачаран мăшкăлама тытăннă. Кăшкăрасран хĕрача çăварне тăпрана хупланă, çийĕнчи кĕпи-йĕмне вăйлах çурăсла тăкнă. Анчах çăк самантра И. Зайцевпа И. Петров çитне тухнине Галкина тискер ĕç тума чарнă.

Çамрăк, çут çитмен хĕрачана мăшкăлама хăтланăшăн, Йетĕрне районĕнчи халăх çучĕ Иефрем Григорьевич Галкина 5 сулăлăха хупса лартмала пригăвăр йышăнчĕ.

М. Имемлйанăв.

ЙЕТĔРНЕ. Кăташ йăлсоветне кĕрекен Пушшарти Туллинар вăтам шкулта учителĕл пулса ĕçленĕ Г. Черков хăйĕн уроксĕнче ачасене час-часах пуçран мелăпа çапнă, питрен суппăç, чĕркуçсем çине тăратнă, т. ыт. те.

Çак ĕçе Йетĕрнери халăх çучĕ вырăна тухса, октябĕрĕн 1-мĕш кунĕнче нăхса тухрĕ. Учителĕ пулса ĕçленĕ П. Чернова шкулта вĕренекен ачасене хĕненĕнĕн суд икĕ сулăлăха тĕрмене хупмала турĕ.

П. Григорьев.

ШАХМĂТ

Левенфишпа Ботвинник хушшинчи шахмăт матчĕ

Октябĕрĕн 8-мĕшĕнче иккĕмĕш партине выляса пĕтермен. Ботвинник, вăйăна малалла тăсмасăрах, партине панă. Матч шучĕ 1:1.

Октябĕрĕн 9-мĕшĕнче матчăн виççĕмĕш партинĕ пулать.

(ТАСС).

Радиофестивалĕ

Коллективлăн итлетпĕр

Епĕр, Шуртавашири (Сĕрпӳ р.) тулимар вăтам шкулри вĕренекенсемпе учитĕлсем, иккĕмĕш радиофестивале хамăр мĕнле итленине синчен сырса йăрас тетпĕр.

Епĕр радиофестиваль пуçланас умĕн йăтарласах шкула радио кĕртрĕмĕр. Халĕ ĕнтĕ пĕр выступлени те итлемеспĕр-хăвăрăнтăр. Кашни кăç 50—60 çынтан кайă мар халăх пухăнса ларат.

Малтанхи 6 кун хушшинче пулнă выступленисенчен пурнăчĕн пĕрĕ — Çĕмĕрле, Сĕнтĕрвăрри, Куславкка, Канаш районĕсемпе Шупашкар хулин выступленийĕсем кăмăла кайрĕç.

Йĕлчĕк, Тăвай, Вăрмар, Йĕпрес районĕсенчен выступленийсем питех те начар итлетĕçĕç. Асăннă районсенчи чылай коллективсем сасăçсене лайăх килтерес йăрламарçç.

Акă сăмахран, Йĕлчĕк районĕнчи шавăл оркестр „Кай, кай Ивана" йăрра пĕр тонна выляре, хорийсем пачăс урăх тонна йăрларĕç. „Инфелие килĕшӳ те пулмарĕ.

Шăмăршăпа районĕн выступленине районăн центрĕ сĕçи пулни кĕрентерчĕ. Âçта вырăнти пултарулăх? Шăмăршăпа районĕнчи колхозсенче пултарулăх коллективĕсем пачăх çук-ши вара? Ĕненеç килмест.

Шупашкар районне илсессĕн, Кӳкĕсрен пани лайăх итлетĕçĕ. Анчах темиçĕн çĕнĕ йăрăсене сахал йăрларĕç. Епĕр çĕнĕ йăрăсене мĕнле йăрланине итлараç кĕтрĕмĕр, анчах кĕтсе илемĕрмĕр.

Сăмахран „Все выше", „Песня о родине", „Молодость" т. ыт. йăрăсене пултарулăх коллективĕсем мĕншĕн йăрламаççĕ-ши? Ку, пирĕн шутпа, пултарулăх коллективĕсене йĕртсе пыракан йăлташсем. йăрăсене нотă тăрăх вĕренме пултарайманнинчен килет. Халăх творчествин сурчĕ выйăсенчи хор кружокĕсем руководительĕсене тата çăвăнна пĕрлех шкулсенче музыкăна вĕрентекей йăлташсенĕ кĕске вăхăтлăх курссем витĕр кăларма кирлĕ. Вара çак кăлтăк пĕтме пултарат.

А. Сотнезов.
П. Толстов.

Ответлă редактăр
П. И. ИВАНОВ.

Шупашкарти Кооптехникума
Экономикă географийĕ тăрăх вĕрентме
Педагог
Хими преподаватĕлĕ
библиотекă пуçлăхĕ
кирлĕ.
Ёçусçи килĕшӳ тăрăх.

„ШАХТЕРЫ"

Шупашкартри сасăлă кинотеатрта Октябрĕн 10-мĕшĕнчен пуçласа 15-мĕшне çити çĕнĕ сасăлă кинофильм „Шахтерсем" кăтартма тытăнăççĕ. Кинонартинăна А Каплер сценарийĕ тăрăх Йуткевич режиссор ўкернĕ; „Ленфильм" киностудийĕ кăларнă.

ЧИКМЕ ХУЛИНЧЕН АНАТАРАХРИ УТĂ ПРИСТАНĔНЧЕН

Октябрĕн 2-мĕшĕнчен 8-мĕшне çĕрле

КĔСРЕ ÇУХАЛНĂ

тĕсĕ—хура-турă, сăлхи сылтăм йĕнче, çамăран сăмса тăрăх шурă (хушка йуçă).

Пĕлĕкенсен сак адрĕсне пĕлтерилет: МАО, Горно-Марийски район, Виляват йăлсовечĕ, „Октябрь" выçлăхи Иван Григорьевич Котлова

Шупашкарти Горторг

Хула граждăнĕсене пĕлтерет
10-мĕш № пахча-çимĕç магазинĕ
(Шалти суту-илӳ Халăх Комиссариачĕне йунашар)
Тĕрлĕрен пахча-çимĕçсене—çĕрулми, купăста, сухан тата тымарçимĕçсем.

Киле лесçе пама зайавкăсем йышăнат

Хăвсем Патшалăх кăтартса панисем. Киле лесçе панăшăн, âçта пурăннине шута илсе, уйăрăм тӳлев илесçĕ.

Чебгорторг.

„Чăваш Коммунĕ" сырăнса илмели хăнсем: 12 уйăха—30 т., 6 уйăха—15 т., 3 уйăха—7 т. 50 пус, 1 уйăха—2 т. 50 пус. Âçлăрăнăçсене кайăла панăççĕ.

Уполномоченный Чувашглавлита № 740. Гор. Чебоксары, Типография № 1 Чувашгиз. Заказ № 1923. Тираж 11564.ф. 58—92 см. 1—1 п. л.

Балканри вăрçăсем

(Балканра пĕрремĕш вăрçă пулнăран вара 25 çул тултарнă тĕле)

Балкан Иевропăна, Азине тата Африкăна пĕр-пĕринне сыхăнтарса тăрас ĕçре питех те палăлă вырăнта тăрат. Балкан сурмаутраверĕн çĕр айĕнчи тата çĕр çинчи пуйăнăçсем тата унăн географилĕ вырăнĕ империализăмла патшалăхсене йăланах çак сурмаутраван çинчи пăтăлăхсем çине пăхтарнă. Империализăмла патшалăхсемшĕн Балкан капитала выпăнăтарма, ăна чĕрĕ товар рынкăç тума, стратегилĕ позицисем йышăнма кĕрекенскер вырăн пулса тăнă.

Балканри çĕршывсем шутне çак патшалăхсем кĕрĕççĕ: Албани, Болгари, Греци, Румыни тата Иугослави. Куншăн пуçне Балкан сурмаутраверĕн пĕчĕк пайне Турци патшалăхĕ йышăнса тăрат. Балкан сурмаутраверĕнчи патшалăхсенче пурĕ 44 мĕлйуна йăхăн халăх пурăнат. Румынире 16.237 пин, Иугославире 14.513 пин, Грецире 6.750 пин, Болгарире 6.090 пин, Албанире 1.003 пин çын.

Балкан сурмаутравне Иевропăн тар нăхрепĕ тесçĕ. Германи фашисчĕсем çак тар нăхрепне çĕнĕрен кавар пăрахса, тĕнчери вăрçă нумаях чĕртсе йăрасшăн. Иевропăри империализăмла патшалăхсем Балкан сурмаутравĕнче экономикă тата политикă тĕлĕшĕнчен пуçласа тăрасшăн çитнă, халĕ те çунаççĕ. Империализăмла патшалăхсем хăйсен плане пурнăçа кĕртес тĕлĕшпе Балкан сурмаутравĕнче пурăнакан халăхсем хушшинче тавлашу, хирĕç кăларса пынă. XIX-мĕш ĕмĕр пуçламĕшĕнче Балкан сурмаутравĕнчи халăхсен çĕршывне туртса илесшĕн патша Россейĕпе Австри хушшинче вăйăл тавлашу пынă.

Балканра пурăнакан халăхсен нацилĕ интересĕсене те империализăмла патшалăхсен политикине май çеç шута илнĕ. Российăна Турци хушшинче вăрçă пулнă хыççăн, 1878-мĕш çулта Берлинра „хĕвелтухăç ыйтăвĕ" йĕркеленĕ конгресс пухăннă. Анчах çак конгресс Балканри лару-тăрăва çав тери йăсса, йăвăрлатса йăнă. Болгари территорине темиçе пайа пайланă. Серби территорине те çавăн пекех вакласа пĕтернĕ. Балканри вăрçăсем Пĕтĕм тĕнчери вăрçăн пуçламĕшĕ пулнă. Германи империализăмĕ Балкана туртса илессишĕн пиртĕ хытă хапсăннă. Вăл Российăна Австро-Венгри хушшинче хирĕç кăларса пынă, Франциĕне пĕчĕк тăратса хăварасшăн пулнă.

Анчах та XIX-мĕш ĕмĕр вĕçĕнче ларутăру йăлтах улшăннă. Германи пĕтĕм Балкана хăй аллине çăвăрса илме тăрăшнă. Çапла вара, Германи империализăмĕн интересĕ Англине Российăна хирĕç тăнă.

1908 çулта патша правительстви Серби интересне сутса, Балкана валеçме Австро-Венгрине вăрттăн килĕшӳ тума хăтланнă. Германи империализăмĕ вăрçă пуçласшине хăратса, патша Российине кайăла чакарнă. Çак вăхăтра Австро-Венгри Босние, Герцоговинăна (халĕ Йугослави территорийне) туртса илнĕ. Куншăн пуçне Германи сойузникĕ—Итали Турци çине вăрçăна тапăннă. Итали Турци çине тапăнсан, Балканри ытти халăхсем те Турци çине тапăннă.

1911 çулта Турци çĕршывне валеçес тĕлĕшпе Балканри, патшалăхсем канашлу пуçланă. Анчах канашлу кăштах вăрçа Сьотра забойщикĕсем, машинистсем, коногонсем пĕрни хыççăн тепри сăмах тухса калана. Вĕсем кăмăрăкшăн большевикла кĕрешнин опычĕсене пĕр-пĕрине каласа кăтартнă, кăмăрăкла Донбасăн чирĕсене уçса панă, шахтăсене йĕртсе пырас ĕçри пысăк ситменлĕхсене вăйлăн критикленĕ. Тухса каласа-кансен пурин те пĕр тулăм пулнă, — вăл Пĕтĕм Союзри кочегарăн намăслăн йулса пынине чăсрах пĕтересси, çĕршыва мĕнле пулсан та кăмăрăк ытларах парасси.

Чылай йулташтсем тухса калана хыççăн Л. М. Каганович йулташа саламсем панă. Делегатсем сталинла Наркома саламласа хавассăй овация тунă. Унăн ucăмлă та çутă сăмахне тăвăллăн ала çупнине чылай хутчен чăра-чăра лартнă. (ТАСС).

Октябĕр уйăвĕ умĕнхи социализăмлă ăмăртура малта пыракансем

Октябĕр уйăвĕ умĕнхи пĕтĕм Союзпе йыăн сарăлса кайнă социализăмлă ăмăрту пысăк тухăçлă ĕçĕн çĕнĕ маçтăрĕсене палăртса пачĕ.

Магнитогорскри металлургин савăтĕнче октябĕрĕн 6-мĕшĕнче прокат тăвакан цехсем 4.832 тоннă металл кăларнă (план 3.483 тоннă). Сталинри металлургин савăтĕнче (Донбас) сталевар Кашни йулташ камăкан техникăлă пултарулăхĕ 7,7 тоннă пулсан çентăбĕр уйăхĕнче вăтамран камăкан кашни тăваткал метр тĕпĕнчен 8,93 тоннă хурçă шăратса кăларнă. Октябĕрĕн 4-мĕшĕнче Кашни йулташ сменăра тăваткал-метртан 11,12 тоннă хурçă илнĕ.

Гиганск районĕнчи (Адыгей обласĕ) самрăк трактăрис Никоничев йулташ, ЧТЗ трактăрĕпе ĕçлесе, октябĕрĕн 4-мĕшĕнче пĕр сменăна 236 гектар сурене, çав кун вăл 82 тенкĕ тата 16 пăт тырă ĕçленĕ. (ТАСС).

Ульянавск хули.

КУЙБЫШЕВ, октябĕрĕн 8-мĕш. (ТАСС). Владимир Ильич Ленин çуралнă тăван хула—Ульянавск Асла Социализăмлă революци цĕрĕм çул тултарнă уйава куçтурă строительствинче пысăк çитĕнӳсем тунипе кĕтсе илет.

Çирĕм çул кайăла елĕкси Симбирскра начар театр, библиотекă, кино, çĕрçулучĕсемне хуçасен клубĕсем, кадет корпусĕ, духовни семинари, духовни шкулĕ, икĕ гимнази, прогимназ тата 16 чиркӳ-прихут шкулĕ пулнă.

Халĕ апла мар. Ульянавск облăçăн пысăк куçтурă центрĕ пулса тăнă. Хулара 70 клубла хĕрлĕ кĕтес, лайăх театр, цирк, икĕ пысăк кино-театр, педагогика институчĕ, вунтăватă техникум, вĕçĕ рабфак, вунпилĕк вăтам тата çирĕм пуçламăш шкул пур.

Владимир Ильич çуралнă çурта музей тунă. Унта кашни кунах 300 таран екскурсант курма пырат. Атăл тăрăхĕнчи ун лайăх крайĕвĕдени музейсенчен пĕри пулса тăракан музей тунă. Хулари пĕчĕк библиотекăран Владимир Ильичăн Ленин йăчĕпе тăракан чаплă кĕнеке дворецĕ пулса ларнă, унта çăршер пин том путланать.

1913 çулта кĕпĕрне земски Симбирскри музейĕ тытса тăма 273 тенкĕ те 20 пус, библиотекăна тытса тăма 150 тенкĕ, тухтăрсемпе фершăлсене тытса тăма 3.606 тенкĕ тăкаклана. 1937 çулта Ульянавск хăрăха çутта кăларас ĕçе 1 мĕлйун та 629 пин тенкĕ хурăç; хула сывлăха сыхлан ĕçе 500 пин тенкĕне йăхăн расхутлаç.

Аэтрипе Российăн хушшинчи хирĕç питĕ çиевčленсе кайнă. Германи Российăна хирĕç вăрçă пуçласси çинчен усçăнах калаçнă. Çапла вара Балканри вăрçăсем империализăмла патшалăхсен хирĕççине çиевčлетесĕ йăнă, Сарайĕвăра пăшал сасси йăнăраса кайни 1914 çулти тĕнче вăрçин пуçламăшĕ пулнă.

Терропра авантăрисĕм Балканра тахçантанпах вăйăл сарăлнă. Реакцин хура вăйĕсем Балканри çĕршывсене шовинизăма пропаганда сараççĕ, вăрттăн хĕçпăшал йăрса тăрасçĕ, нацисем хушшинче тавлашу кăларасçĕ, индивидуалă террор туйма вăрттăн дружинăсем тăвасçĕ. Çакăнашкал дружинăсем халĕ те нумай. Румынири фашиссен „Хурçă гварди", македонсен „Имро" организацийĕ, Хорватсен „Усташи" тата ытти çавнашкал организацисем Германи фашисмĕн аллинче вăрçă пушшине чĕртмелли хĕçпăшалсем пулса тăрасçĕ.

Çавăнпа та Муссолини Гитлĕрпа курнăçса каласшăнне хаклană чухне çаксене шута илес пулăт. Фашисла Италине Германи Испанире интервенци тунипе çырлахмасăр, Тĕпри тата Кăнтăрпа Хĕвеланăç Иевропинче мирлĕ самана çуртне ишсе антарасшăн. Германи Италие Испанире вăрçăра пулăшса, унăн вырăнне Тĕпри Иевропăри патшалăхсен çĕршывне туртса илесшĕн. Германи Австрийе хăй аллине çавăрса илме пултарнăн, тĕнчери миршĕн питĕ пысăк хăрушлăх пулма пултарат. Австрийе туртса илни—Чехословакине хупăрласа илни пулат. Ку вăл Кĕçĕн Антантăна (Чехословаки, Румыни, Иугослави) тата Балкан Антантине (Турци, Румыни, Грецци, Йугослави) вайсăлратат. Германи фашисчĕсем „пысăк вăрçа" хатĕрленсе сак çĕршывсем çине ўпăрмах хыпăç самăрăнса пăхат. Çав çĕршывсене хăй йĕнне самăрса вăрçă çийĕнчи туса хурасшăн.